

DSP

Hogeschool van
Amsterdam

Athletics like never before

Evaluatie maatschappelijke spin-off EK Atletiek 2016

Dide van Berkel en Martin van der Gugten - DSP-groep
m.m.v. Joan Dallinga en Jet van der Werf - Hogeschool van Amsterdam

Athletics like never before

Evaluatie maatschappelijke spin-off EK Atletiek 2016

Martin van der Gugten

senior adviseur / partner DSP-groep

mvandergugten@dsp-groep.nl

Dide van Berkel

onderzoeker DSP-groep

dvanberkel@dsp-groep.nl

Met medewerking van:

Joan Dallinga

onderzoeker Lectoraat Kracht van Sport, Hogeschool van Amsterdam

j.m.dallinga@hva.nl

Jet van der Werf

onderzoeker Lectoraat Kracht van Sport, Hogeschool van Amsterdam

j.van.der.werf@hva.nl

Fotografie

Stichting EK Atletiek 2016

© DSP-groep, 30 november 2016

Van Diemenstraat 374

1013 CR Amsterdam

+31 (0)20 6257537

www.dsp-groep.nl

Inhoud

1	Inleiding	4
2	Onderzoeksmethodiek	5
2.1	Acht projecten	5
2.2	Dataverzameling	5
2.3	Andere activiteiten	8
3	Het evenement	10
4	Maatschappelijke spin-off	12
4.1	Samenwerking	12
4.2	De acht projecten	14
4.3	Sportstimuleringsprogramma Atletiek	50
4.4	De periode na de EK	52
5	Conclusies en aanbevelingen	54
5.1	Algemene conclusies en advies	54
5.2	Conclusies en advies rond de acht projecten	56
5.3	En nu verder	60

1 Inleiding

Tussen 6 en 10 juli 2016 vonden in Amsterdam de Europese Kampioenschappen Atletiek 2016 plaats. De aanleiding om het evenement te organiseren is vooral gelegen in de ambitie om de atletieksport onder het motto 'Athletics like never before' zowel internationaal, landelijk als lokaal verder op de kaart te zetten. De beoogde maatschappelijke spin-off van de EK Atletiek 2016 stond vanaf de start helder op het netvlies. De drie hoofdthema's uit het plan van aanpak maatschappelijke spin-off van het evenement illustreren deze ambitie duidelijk:

- ⦿ Athletics like never before: er wordt een nieuwe, eigentijdse standaard voor de organisatie van een atletiektoernooi neergezet.
- ⦿ Sport en bewegen in relatie tot gezondheid en vitaliteit: in aanloop naar, tijdens en na afloop van de EK Atletiek 2016 wordt ingezet op het verhogen van de sportparticipatie.
- ⦿ Mee bewegen en mee beleven: De EK Atletiek 2016 wordt gebruikt om mensen enthousiast te maken voor sport.

Met de organisatie van het evenement willen de Stichting EK Atletiek Amsterdam 2016 (verder te noemen: de stichting), de Atletiekunie en de gemeente Amsterdam een duurzame bijdrage leveren aan de gezondheid en vitaliteit van de Nederlanders door bewegen en sporten te stimuleren. In de aanloop naar, tijdens en na de EK Atletiek zijn in het kader hiervan verschillende programma's en projecten opgezet en activiteiten georganiseerd (side-events) om een maatschappelijke spin-off te bewerkstelligen voor de doelgroepen jeugd, lopers, mensen met een beperking, docenten lichamelijke opvoeding en (leden van) atletiekverenigingen.

De stichting heeft DSP-groep gevraagd om, in samenwerking met de Hogeschool van Amsterdam, op basis van een gedegen monitoring en evaluatie een onderbouwd antwoord te geven op de vraag welke maatschappelijke spin-off met de EK Atletiek en de programma's, projecten en activiteiten is gerealiseerd en welke factoren hier een bijdrage aan hebben geleverd.

De onderzoeksvraag die in dit onderzoek centraal staat is:

Wat is de maatschappelijke impact van de EK Atletiek Amsterdam 2016 en welke factoren hebben daaraan een bijdrage geleverd?

2 Onderzoeksmethodiek

Er zijn veel verschillende factoren van invloed op de maatschappelijke effecten van sportevenementen. Om deze reden is het lastig om een harde effectevaluatie, bedoeld om een oorzakelijk verband te achterhalen, uit te voeren. Het gaat erom een aannemelijk verband vast te stellen tussen de activiteiten die hebben plaatsgevonden (het evenement en de projecten en activiteiten voorafgaand, tijdens en na het evenement) en de effecten, de maatschappelijke spin-off.

Naast de maatschappelijke spin-off is tevens onderzoek verricht naar de economische impact van het evenement. Dit onderzoek is uitgevoerd door het Mulier Instituut in samenwerking met de Hogeschool van Amsterdam. De resultaten van dit onderzoek worden in een separaat rapport gepresenteerd.

2.1 Acht projecten

In het handboek [Meer halen uit sportevenementen](#) (DSP-groep, 2012) zijn zes mogelijke themagebieden opgenomen waarop een maatschappelijke spin-off zich kan richten. De maatschappelijke impact waar door de stichting, gemeente Amsterdam en Atletiekunie gericht op gestuurd is en waar in het onderzoek de focus op ligt, is het structureel verhogen van de sportparticipatie en daarmee het leveren van een bijdrage aan de gezondheid van de Nederlandse bevolking. Met deze focus heeft de organisatie gekozen voor het thema 'Gezondheid en Vitaliteit'.

In december 2014 is het plan van aanpak maatschappelijke spin-off EK atletiek Amsterdam 2016 opgesteld door de stichting, de gemeente Amsterdam en de Atletiekunie. In januari 2015 hebben deze drie partijen een convenant ondertekend met het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) om de samenwerking te bekrachtigen waarbij iedere partij een bijdrage levert aan het realiseren van de ambitie van de EK Atletiek Amsterdam 2016 om een onvergetelijk atletiekevenement in een vol stadion te realiseren onder het motto "Athletics like never before".

Met acht verschillende projecten is ingezet op het verhogen van de sportparticipatie. Aan al deze acht projecten zijn concrete, meetbare doelstellingen gekoppeld (zie kader op [pagina 6](#) en [pagina 7](#)). De stichting was verantwoordelijk voor de organisatie van de side-events tijdens de EK. De gemeente Amsterdam richtte zich op de sportactivatie in de gemeente en de Atletiekunie was verantwoordelijk voor de sportactivatie in de rest van Nederland.

2.2 Dataverzameling

Om antwoord te kunnen geven op de onderzoeksvraag richt het onderzoek zich op de mate waarin en de manier waarop de in het navolgende kader benoemde doelstellingen van de acht projecten zijn behaald.

1. Schoolatletiek

In de aanloop naar de EK Atletiek 2016 wordt een kennismakingsaanbod geïmplementeerd op basisscholen in heel Nederland volgens de Athletics Movements methode, waarbij kennismaking met de atletieksport en de lokale verenigingen centraal staat. Het kennismakingsaanbod vindt zowel tijdens schooltijd als na schooltijd plaats. In Amsterdam maken basisscholen kennis met atletiek via het Amsterdamse programma. Daarnaast wordt in Amsterdam ook aandacht besteed aan atletiek in het voortgezet onderwijs.

Doelstelling basisscholen Nederland:

- In 2016 maken 21.000 kinderen kennis met atletiek via het programma Athletics Movements.

Doelstellingen basisscholen Amsterdam:

- Tussen 2012 en 2016 wordt op 80% van de basisscholen een kennismakingsaanbod met atletiek georganiseerd. Hiermee worden 26.616 kinderen op 200 scholen bereikt.
- Het aantal naschoolse trajecten stijgt van 81 in 2012 naar 120 in 2016. In 2016 worden 1.823 kinderen bereikt.

Doelstellingen voortgezet onderwijs Amsterdam:

- Tussen 2012 en 2016 wordt op 80% van de scholen een kennismakingsaanbod met atletiek georganiseerd. Hiermee worden 5.331 jongeren op 40 scholen bereikt.
- Het aantal naschoolse trajecten stijgt: van 9 in 2012 naar 40 in 2016. In 2016 worden 594 jongeren bereikt.

2. Athletics School Champs

Tijdens de EK Atletiek krijgen basisschool leerlingen een atletiekochtend aangeboden bij één van de Amsterdamse atletiekverenigingen. 's Middags zijn er activiteiten rond het Olympisch stadion en bezoeken de kinderen een EK-wedstrijd.

Doelstelling:

- In 2016 nemen 6.000 tot 10.000 Nederlandse basisschool leerlingen deel aan het competitieprogramma dat is gericht op kennismaking met de atletieksport.

3. Verenigingsactiviteiten

Er worden regionale coördinatoren aangesteld voor de invoering van Athletics Champs, de nieuwe opzet van de competitie voor pupillen. Daarnaast gaan verenigingsambassadeurs ervoor zorgen dat de EK Atletiek 2016 ook lokaal gaat leven, zowel bij leden als niet leden. Verder kunnen verenigingen de aandacht die de EK krijgt benutten door (extra) activiteiten te organiseren.

Doelstellingen Nederland:

- Om Athletics Champs lokaal te laten landen worden 24 regionale coördinatoren aangesteld.
- In 2016 leveren minstens 150 verenigingsambassadeurs een bijdrage aan het uitdragen van 'Athletics like never before' op lokaal niveau in heel Nederland. Zij zorgen voor de lokale aandacht voor de atletieksport.
- Meer dan 50% van de aangesloten verenigingen en loopgroepen heeft aandacht voor en betrokkenheid bij de EK. Verenigingsambassadeurs dragen bij aan de kaartverkoop; dagelijks worden er 4.000 tot 5.000 kaarten verkocht aan leden van de Atletiekunie.

Doelstellingen Amsterdam:

- Via de scholenprogramma's, instroomactiviteiten bij verenigingen en buurt / wijkevenementen neemt het aantal jeugd- en jongerenleden bij Amsterdamse verenigingen vanaf 2012 jaarlijks toe met 5%. In 2016 is het ledenaantal van Amsterdamse atletiekverenigingen gestegen naar 835 pupillen en 779 junioren.

4. Brooks 10k Champions Run

Als onderdeel van de EK Atletiek 2016 vindt er een 10 kilometer run voor recreatieve en bedrijfslopers plaats, dwars door het centrum van Amsterdam. Ter voorbereiding van deze afstand is het mogelijk om aan een trainingstraject deel te nemen.

Doelstellingen:

- In 2016 nemen 1.000 lopers deel aan het voorbereidingsprogramma Run to the Start op 30 locaties in heel Nederland en 1.500 lopers nemen deel via hun bedrijfssportprogramma.
- 15% van de deelnemers aan het voorbereidingsprogramma stroomt door naar verenigingen of loopgroepen.
- 50% van de deelnemers aan de recreatieve loop bezoekt minimaal 1 dag de EK.

5. Kennisdeling

Om kinderen in het onderwijs en bij verenigingen op een goede manier te laten kennismaken met atletiek, zijn trainers en vakdocenten nodig. Gemeente Amsterdam biedt bijscholingen aan voor docenten en ROC-studenten krijgen een opleiding tot atletiektrainer aangeboden. Daarnaast laat De Atletiekunie in de aanloop naar de EK onderzoek doen naar diverse effecten van bewegen. Een derde initiatief is de organisatie van het Young Leaders Forum, gericht op jongeren die als vrijwilliger een bijdrage willen leveren aan het bevorderen van sport en een gezonde leefstijl.

Doelstellingen:

- In 2016 worden minimaal 500 docenten lichamelijke opvoeding opgeleid tot kindgerichte jeugd atletiektrainer.
- 3 MBO/HBO sportopleidingen gebruiken structureel de Atletiek-lessenmap.
- Jaarlijks worden er 200 extra jeugdtrainers opgeleid via onderwijsinstellingen.
- Een succesvolle organisatie (deelnemers zijn tevreden en geven aan nieuwe kennis te hebben opgedaan) van verschillende congressen en het Young Leaders Forum.

6. IPAC events

Een aantal IPAC onderdelen wordt in het wedstrijdprogramma geïntegreerd om sport voor mensen met een beperking op Europees niveau te promoten. Daarnaast gaan verenigingen in het kader van de breedtesport samenwerken om in Amsterdam een breed aanbod voor deze groepen te realiseren wanneer daar vraag naar is.

Doelstelling Nederland:

- Door integratie van een aantal IPAC onderdelen in het wedstrijdprogramma wordt gericht op de promotie van de gehandicaptensport op Europees niveau.

Doelstelling Amsterdam:

- In 2016 is het atletiek aanbod van Amsterdamse atletiekverenigingen voor mensen met een handicap verdubbeld ten opzichte van 2012 (2 groepen).

7. Daily Runs

Op zondag 6 juli kunnen 25.000 Nederlandse lopers een halve marathon lopen door de binnenstad van Amsterdam. Ook zijn er andere afstanden te lopen, variërend van een 1 kilometer run voor kinderen tot een wandelevenement.

Doelstelling:

- De verschillende runs moeten zorgen voor deelname en bezoek aan de EK en meer mensen interesseren voor de loopsport.

8. Museumplein

Op de eerste twee dagen van de EK Atletiek 2016 (6 en 7 juli) worden de kwalificatiewedstrijden bij de mannen en de vrouwen voor het speer- en discuswerpen op het Museumplein georganiseerd.

Doelstelling:

- Mensen die niet zo snel naar het stadion komen maken ook kennis met de atletieksport en worden enthousiast gemaakt.

Vanwege het beschikbare onderzoeksbudget en de focus op het aspect bewegen in relatie tot gezondheid, ligt het zwaartepunt van het onderzoek voornamelijk op de effecten van de eerste vier projecten: schoolatletiek, Athletics School Champs, verenigingsactiviteiten en de Brooks 10K Champions Run. Voor deze vier projecten zijn zowel nieuwe gegevens verzameld als bestaande informatie geanalyseerd, die de organisaties zelf hebben bijgehouden. Voor het ophalen van nieuwe informatie vonden interviews met scholen plaats (Schoolatletiek) en zijn vragenlijsten verspreid onder scholieren (Schoolatletiek en Athletics School Champs), verenigingsambassadeurs (Verenigingsactiviteiten) en deelnemers aan de Brooks 10K Champions Run. Met betrekking tot de projecten Kennisdeling, International Para Athletics Challenge (IPAC), Daily Runs en Museumplein is alleen bestaande informatie geïnventariseerd. Daarnaast zijn de stichting, de gemeente Amsterdam en de Atletiekunie geïnterviewd over hun ervaringen met de organisatie van de EK Atletiek en side-events.

Er zijn dus twee belangrijke databronnen te onderscheiden:

- ➊ Bestaande data en registraties die zijn bijgehouden door de stichting, de Atletiekunie en gemeente Amsterdam. Daarbij wordt gericht op kwantitatieve gegevens, zoals deelnamecijfers van projecten en de ontwikkeling van het aantal leden bij atletiekverenigingen.
- ➋ Nieuwe gegevens die met name gericht zijn op het duiden van de cijfermatige data. De focus ligt hierbij op kwantitatieve data (enquêtes) en kwalitatieve informatie (interviews). Er wordt antwoord gegeven op vragen als: Wat zijn de ervaringen met de projecten? In hoeverre hebben deze bijgedragen aan de (potentiële) sportparticipatie? Wat zijn de werkbare bestanddelen geweest? Wat kan een volgende keer beter?

2.3 Andere activiteiten

Naast de acht projecten hebben de Atletiekunie en de gemeente Amsterdam aanvullende inspanningen geleverd om de eigen doelstellingen op het gebied van sportparticipatie en gezondheid te bereiken. Deze inspanningen zijn tevens van invloed op de maatschappelijke spin-off en dus op de resultaten van het onderzoek. Bij een deel van de acht projecten is onderscheid gemaakt tussen de activiteiten binnen Amsterdam en buiten Amsterdam. De activiteiten binnen Amsterdam maken onderdeel uit van het Sportstimuleringsprogramma Atletiek van de gemeente Amsterdam (zie kader). Waar dit het geval is, wordt dat in het rapport vermeld. Daarnaast zijn er in het kader van het sportstimuleringsprogramma een groot aantal andere activiteiten georganiseerd. Voorbeeld is de JE KAN HET Atletiektour, waarbij mobiele atletiekactiviteiten op verschillende locaties zijn opgezet. Hiermee zijn in totaal zo'n 8.000 kinderen in beweging gebracht. In het onderzoek wordt rekening gehouden met het feit dat al deze activiteiten tevens van invloed zijn op de algehele maatschappelijke spin-off van de EK.

In paragraaf 4.3 staat een nadere uitwerking van het Sportstimuleringsprogramma Atletiek en een aantal van de behaalde resultaten.

Sportstimuleringsprogramma Atletiek

Met het Sportstimuleringsprogramma Atletiek wil de gemeente Amsterdam, samen met de vijf Amsterdamse atletiekverenigingen, scholen, hardlooptroepen en vele andere betrokken organisaties, Amsterdammers enthousiasmeren voor de atletieksport in aanloop naar, tijdens en na de EK Atletiek. Het doel van het programma is om zoveel mogelijk Amsterdammers, jong en oud, met en zonder een beperking, op een laagdrempelige manier kennis te laten maken met atletiek, hen uit te dagen verschillende onderdelen van de atletieksport te ervaren en te stimuleren om hun eigen prestaties te verbeteren, al dan niet in georganiseerd verband. Het sportstimuleringsprogramma is een middel om Amsterdammers aan het bewegen te brengen en langdurig aan het bewegen te houden.

[Website atletiek.amsterdam](http://atletiek.amsterdam)

3 Het evenement

Een succesvolle organisatie van een internationaal sportevenement is belangrijk, zowel voor de promotie van stad en land als voor de realisatie van een economische en maatschappelijke spin-off. Uit het onderzoek blijkt dat de EK Atletiek 2016 over het algemeen succesvol is verlopen. De toegankelijkheid van het evenement ook buiten het Olympisch Stadion, de integratie van de paralympische onderdelen en Nederlands succes zijn drie van de vele factoren die hieraan hebben bijgedragen. In dit hoofdstuk wordt een kleine sfeerimpressie gegeven; een aantal succesfactoren en ervaringen op een rij.

1.474 atleten uit 50 landen

126.434 kaarten verkocht

Meer dan 10.000 kinderen
aanwezig bij de EK

35 televisiezers deden
verslag

11.600.000 televisiekijkers
per dag

Nederlands succes: 4x
goud, 1x zilver, 2x brons

Een aantal reacties van betrokkenen:¹

"Het was een echt atletiekfeestje. Welke Nederlandse atleet ook aan de startlijn verscheen, het hele stadion ging uit zijn dak. En de atleet stond dan te stralen. De gouden medailles van de Nederlanders en de volle stadions waren grote hoogtenpunten: het is tegenwoordig voor geen enkele sport makkelijk om een stadion vol te krijgen, maar atletiek is ook nog eens niet zo gangbaar in Nederland."

Ellen van Langen, ambassadeur EK Atletiek

"Het hoogtepunt vond ik zaterdag de paralympische sporters die voor het eerst in de geschiedenis volwaardige wedstrijden meededen tijdens het evenement. Prachtig, en het draagt ook bij aan de emancipatie van sporters met een beperking."

Eric van der Burg, wethouder sport

¹ Bron: <http://www.parool.nl/sport/-het-olympische-spelengevoel-leeft-in-amsterdam~a4337573/>

"De EK Atletiek 2016 is anders dan anders, hoor ik van buitenlandse delegaties. Ze roemen het stadion dat gezellig vol is. Dat er veel kinderen rondlopen. En dat de randbeleving zo goed is, zoals de Brooks 10 kilometer, de halve marathon, en de symposia die overal in de stad plaatsvinden."

Hans Lubberding, scheidend directeur van het Olympisch Stadion

Social media bereik

1,41M #ech2016
per uur

12.378.782
bereik

1.373.148
pageviews

Een aantal reacties op Twitter:

Prachtig om zo een vol Olympisch Stadion te zien bij dit geweldige EK atletiek! #ECH2016

@rjverhoogt58 (René J. Verhoogt), 10 juli 2016

*Prachtig in beeld gebracht door @NOSsport, prima prestaties en wat een promotie voor Nederland! #EKatletiek
#Amsterdam*

@RemkoStilting (Remko Stilting), 10 juli 2016

Afzien 🌟🌟🌟 tijdens #Brooks10K met @wenpennie, maar wat een feest in Amsterdam! Complimenten @Euro_Champs 🍷

@mooijalice (Alice), 10 juli 2016

Prachtig zo'n EK atletiek in het Olympisch stadion! Stadion in oude glorie herrezen! #euroathletics

@JochemvdWeg (Jochem van de Weg), 10 juli 2016

*Dat was een mooie run, recht door Amsterdam. Leuke manier om betrokkenheid bij EK te creëren, ook. Dank #ECH2016
#Brooks10k*

@KoningsEric (Eric Konings), 10 juli 2016

Laatste 2 dagen als vrijwilliger bij de EK atletiek gaan alweer in. De tijd gaat weer eens veel te snel! Dit is zo leuk!

@AnnemarietK_ (Annemarie), 9 juli 2016

Aanwezig op EK Atletiek, geweldig sfeertje en GO Dafne! #Amsterdam2016

@Kirsten_Streng (Kirsten Streng), 8 juli 2016

Geweldige beelden en sfeer. #EK atletiek #Amsterdam2016 Wat een prachtig Olympisch stadion!

@JWHakvoort (Jan Hakvoort), 8 juli 2016

4 Maatschappelijke spin-off

Dat de EK Atletiek 2016 succesvol is verlopen, is een mooi resultaat. Maar minstens zo belangrijk zijn de side-events die voorafgaand, tijdens én na de EK Atletiek zijn georganiseerd door de stichting, de gemeente Amsterdam en de Atletiekunie. In hoeverre hebben deze activiteiten voor een maatschappelijke spin-off gezorgd? Wat zijn de successen? En welke aandachtspunten zijn aan te wijzen? In dit hoofdstuk worden de belangrijkste bevindingen van de interviews, enquêtes en analyse van de bestaande data uiteengezet. Daarnaast wordt in dit hoofdstuk aangegeven of de benoemde doelstellingen zijn behaald.

4.1 Samenwerking

4.1.1 Gemeente, Atletiekunie en stichting

Uit de interviews met de stichting, gemeente Amsterdam en de Atletiekunie blijkt dat de samenwerking tussen deze drie partijen over het algemeen goed is verlopen. Zo vond men dat er voldoende met elkaar werd overlegd voordat een besluit werd genomen. Daarnaast was er sprake van een duidelijke rolverdeling. Gemeente Amsterdam en de Atletiekunie hebben de afgelopen drie jaar veel en constructief met elkaar samengewerkt. Voor die tijd was daar in mindere mate sprake van. Met de gezamenlijke voorbereidingen op de EK Atletiek is daarmee een goede basis gelegd voor een verdere samenwerking in de toekomst.

Toch ging de samenwerking ook niet zonder slag of stoot. De verschillende belangen en eigen doelstellingen van de betrokken partijen werden als een uitdaging gezien. In de communicatie over de maatschappelijke spin-off bleef de gemeente Amsterdam zich gedurende de hele periode ook sterk op de eigen JE KAN HET-Campagne en het in beweging brengen van mensen richten, terwijl de stichting en de Atletiekunie op bepaalde momenten graag de aandacht puur en alleen op het hoofd evenement, de EK atletiek, hadden willen richten. Daarnaast was er de dubbele verantwoordelijkheid van de stichting: zowel de uitvoering van het evenement als het realiseren van een maatschappelijke spin-off. Binnen de stichting was de verantwoordelijkheid voor de side-events belegd bij een MT- en directielid met meerdere verantwoordelijkheden. Daarnaast werd maar één persoon echt vrijgesteld voor het realiseren van de spin-off. Hierdoor kwam de spin-off af en toe in de verdrukking. Als er zaken niet gingen zoals gepland, werd er eerder aan de maatschappelijke spin-off getornd dan aan het evenement.

4.1.2 Verenigingen

Over het algemeen zijn verenigingen enthousiast over de EK Atletiek en de side-events die in het kader hiervan georganiseerd zijn. Verenigingen werkten dan ook graag mee. In Amsterdam hebben de gemeente en de Atletiekunie afzonderlijk en gezamenlijk meerdere bijeenkomsten met en bij verenigingen georganiseerd tussen 2013 en 2016. Ook de Stichting is hierbij, vanaf het begin, meerdere malen

aangehaakt. Daarnaast heeft er overleg plaatsgevonden met de overkoepelende stichting SAA van de vijf atletiekverenigingen in Amsterdam.

Toch liepen de stichting, gemeente Amsterdam en Atletiekunie aan tegen het feit dat de mogelijkheden van verenigingen – als vrijwilligersorganisatie – gelimiteerd zijn. Verenigingen zijn, door de manier waarop ze zijn ingericht, sterk afhankelijk van vrijwilligers. Dat maakt de organisatie kwetsbaar en hierdoor worden niet altijd op tijd de gewenste stappen gezet. Voor verenigingen zou het beter zijn geweest als er een duidelijk takenpakket en een kant-en-klaar activiteitenaanbod was geweest dat verenigingen hadden kunnen inzetten.

Verenigingen zouden zich op hun beurt in de toekomst zelf ook meer proactief kunnen opstellen door de eigen achterban beter te informeren en activeren. Verenigingen zijn met name bezig met de dagelijkse gang van zaken. Op veel plekken zijn daarom combinatiefunctionarissen ingezet, die een deel van de taken van verenigingen op zich hebben genomen. Maar wanneer een combinatiefunctionaris bij een vereniging actief is, lijkt het volgens de gemeente Amsterdam alsof de vereniging (het bestuur) zich minder verantwoordelijk voelt. Hierdoor bouwt een combinatiefunctionaris weliswaar iets op, maar wanneer deze vertrekt zou een vereniging weer snel terug bij af zijn. Volgens de gemeente zijn eigenaarschap en kennisoverdracht daarom belangrijke aandachtspunten.

4.1.3 Scholen

De samenwerking van de organisatie met de scholen was vooral gericht op het side-event Schoolatletiek en is volgens gemeente Amsterdam en de Atletiekunie goed verlopen. Vanwege een provinciale bijdrage is er met name in de provincies Noord-Holland, Gelderland, Noord-Brabant en Limburg deelgenomen aan het project. De betrokkenheid bij scholen buiten deze provincies was een stuk minder groot. Amsterdam heeft een goed lopend sportstimuleringsprogramma voor zowel primair onderwijs als voortgezet onderwijs. Hierbij worden, met name op achterstandsscholen, allerlei sporten aangeboden. De uitdaging zit daardoor meer in het positioneren van het atletiekprogramma ten opzichte van de andere sporten. Bovendien ligt de nadruk van de programma's met name op het in beweging brengen van kinderen. De doorstroming naar verenigingen, het structureel sporten, is een doelstelling van de gemeente, maar blijft vaak wel achter. Scholen zijn vooral bezig met het programma tijdens of na schooltijd en de binding met de vereniging uit de buurt blijft volgens de gemeente vaak onderbelicht. Via de combinatiefunctionaris wordt hier door de gemeente wel op ingezet, maar verenigingen opereren vooral in de avonden en scholen richten zich op de schooltijd. Het gat daartussen blijft bestaan.

4.1.4 Commerciële partijen

De samenwerking met commerciële partijen rondom de projecten verliep volgens de stichting, de gemeente Amsterdam en de Atletiekunie wisselend. Zij waardeerden hun snelle reactietijd, beschikbaarheid overdag en pragmatische insteek. Maar commerciële partijen waren vooral gericht op de opdracht en hadden weinig oog voor de maatschappelijke spin-off. Zij gingen voor de meest pragmatische insteek

binnen de opdracht en keken dus minder naar het grotere geheel. Doordat de stichting de doelstelling(en) omtrent de maatschappelijke spin-off niet altijd voldoende had opgenomen in de opdrachtoomschrijving, kon hier nauwelijks op bijgestuurd worden. Hierdoor verdween de spin-off teveel naar de achtergrond.

Daarnaast gaf de gemeente Amsterdam aan dat er meer commerciële partijen betrokken hadden kunnen worden bij de EK en de side-events. Het werven van commerciële partijen was met name gericht op verbinding met het hoofdevenement. Voor veel organisaties is maatschappelijk ondernemen tegenwoordig ook één van de speerpunten. Op dit gebied liggen kansen voor het verbinden aan de doelstellingen of de organisatie van side-events. Wanneer voor een bredere insteek was gekozen, en een bijdrage niet gekoppeld had hoeven zijn aan het hoofdevenement, hadden er volgens de gemeente misschien meer partijen kunnen (en willen) bijdragen. Dit had de uiteindelijke maatschappelijke spin-off mogelijk vergroot.

4.2 De acht projecten

4.2.1 Schoolatletiek

In de aanloop naar de EK Atletiek 2016 is een kennismakingsaanbod geïmplementeerd op scholen, waarbij kennismaking met de atletieksport en de lokale verenigingen centraal stond. Het project schoolatletiek is in twee delen geknipt; de activiteiten in Amsterdam waren voor zowel primair onderwijs als voortgezet onderwijs en werden georganiseerd door gemeente Amsterdam. Het programma viel onder het Sportstimuleringsprogramma Atletiek, dat de gemeente in het leven heeft geroepen om atletiek te promoten (zie kader pagina 9 en paragraaf 4.3.). Het activeren van de rest van Nederland was verantwoordelijkheid van de Atletiekunie via Athletics Movements. Dit programma is alleen op basisscholen geïmplementeerd.

Nederland

De Atletiekunie probeert verenigingen continu te stimuleren in het leggen van contacten met scholen, zodat kinderen al op jonge leeftijd kennis maken met de atletieksport. De onbekendheid met de sport is namelijk een drempel om naar de atletiekvereniging te gaan. Omdat verenigingen niet of nauwelijks contact legden met scholen, heeft de Atletiekunie in 2012 het programma Athletics Movements ontwikkeld. Dit programma is specifiek ontwikkeld voor basisschooljeugd van 6 tot 12 jaar en is gericht op beter bewegen. Het programma kan door scholen worden ingezet, eventueel zonder tussenkomst van een trainer van een atletiekvereniging.

Met Athletics Movements wordt een bijdrage geleverd aan de motorische ontwikkeling van kinderen. Daarnaast is er een speciale verhaallijn ontwikkeld, die aansluit op de EK Atletiek 2016. Deelnemers moeten topatleet 'Eefke' vinden die zoek is geraakt op het eiland Atletica. Zij moet op tijd terug zijn om haar titels op de EK Atletiek 2016 in Amsterdam te verdedigen. De koppeling met de EK is eveneens gemaakt

door het inzetten van Mascotte Adam. Het programma duurt 18 weken en vindt zowel plaats tijdens school als na schooltijd. Kinderen krijgen eerst zes lessen op school. Hierna kunnen zij zich, als zij dat willen, opgeven voor zes naschoolse lessen, waarna ze ook nog eens zes proeflessen bij de lokale atletiekvereniging kunnen volgen.

Over het algemeen werd er erg positief op de lessen op school gereageerd. Het aantal kinderen dat zich opgaf voor de naschoolse lessen bleef echter wat achter bij de verwachtingen. Volgens de Atletiekunie is de afstand tussen een groot deel van de deelnemende scholen en de dichtstbijzijnde atletiekvereniging een mogelijke reden. Daarnaast zijn de lessen op een deel van de scholen gegeven door combinatiefunctionarissen en zzp'ers, in plaats van trainers van atletiekverenigingen. Dat is jammer, want kinderen stromen waarschijnlijk sneller door naar een atletiekvereniging als ze de trainer bij die vereniging al kennen. Het laatste jaar heeft de Atletiekunie zich meer gefocust op het betrekken van scholen die dichtbij de atletiekvereniging liggen. Hierdoor zijn de doorstroompercentages verbeterd.

Amsterdam

In Amsterdam is gekozen voor een aanpak die hierop lijkt, maar aansluit op de bestaande Amsterdamse sportstimuleringsprogramma's. Voor zowel het primair onderwijs als de onderbouw van het voortgezet onderwijs biedt de gemeente 1 tot 3 kennismakingslessen tijdens schooltijd aan waarin kinderen kennismaken met verschillende vormen van atletiek (lopen, springen en werpen). De lessen worden gegeven door een combinatiefunctionaris of een gediplomeerde trainer van een atletiekvereniging in samenwerking en samenspraak met de gymdocent van de school. Na afloop van de lessen kunnen kinderen in het primair onderwijs zich opgeven voor 8 tot 12 naschoolse lessen. Deze lessen worden op school gegeven en staan onder begeleiding van een combinatiefunctionaris of trainer van de atletiekvereniging. Kinderen op het voortgezet onderwijs kunnen zich na afloop aanmelden voor Topscore Amsterdam. Het Topscore programma organiseert in samenwerking met middelbare scholen en sportaanbieders naschoolse sportactiviteiten, waaronder atletiek, op middelbare scholen in Amsterdam. Aan het eind van elke naschoolse periode vindt er een evenement plaats op de locatie van de dichtstbijzijnde atletiekvereniging. Daarna kunnen kinderen en jongeren doorstromen naar een speciaal kennismakingsaanbod van 8 lessen bij de vereniging voor 10 euro om zo de overstap naar een betaald verenigingslidmaatschap te bevorderen.

Omdat in Amsterdam op veel scholen al een volledig en goed sportstimuleringsprogramma loopt, heeft gemeente Amsterdam zich gericht op de positionering van het atletiekprogramma in het bestaande programma. Hoe maak je zo'n programma aantrekkelijk genoeg voor scholen? Vier jaar vóór de EK is er al een coördinator aangesteld bij de gemeente om een succesvol programma op te zetten. Deze functionaris blijft tot en met 2017 actief. Volgens de gemeente is het uniek dat er zo vroeg van tevoren werd gestart met de voorbereiding van de maatschappelijk spin-off bij een groot internationaal evenement.

Ervaringen van deelnemers

Op twee basisscholen binnen Amsterdam en vijf basisscholen buiten Amsterdam is een vragenlijst afgenomen onder leerlingen om inzicht te krijgen in hun ervaringen met Schoolatletiek en de mogelijke invloed van het programma op atletiek en sportbeoefening. Hiermee werden in totaal 330 leerlingen bereikt (n=172 binnen Amsterdam; n=158 buiten Amsterdam). In Tabel 1 zijn de kenmerken van deze leerlingen te zien.

Tabel 1. Kenmerken van leerlingen die aan het atletiekprogramma hebben meegedaan (n=287)

Variabele		N (%)
Geslacht	Meisje	147 (45)
	Jongen	180 (55)
Groep	3	62 (19)
	4	83 (25)
	5	120 (36)
	7	37 (11)
	8	28 (9)

Sportbeoefening

Van deze kinderen is 62% lid van een sportvereniging. In tabel 2a en 2b is voor jongens en meisjes apart te zien welke vijf sporten het vaakst beoefend werden. Voetbal springt er bij jongens duidelijk bovenuit met 63%. Bij meisjes is het iets gelijk verdeeld; de meeste meisjes zitten op turnen, dansen, voetbal of hockey. Atletiek werd door 5% van de jongens en 2% van de meisjes beoefend.

Tabel 2a. Top 5 beoefende sporten door jongens.

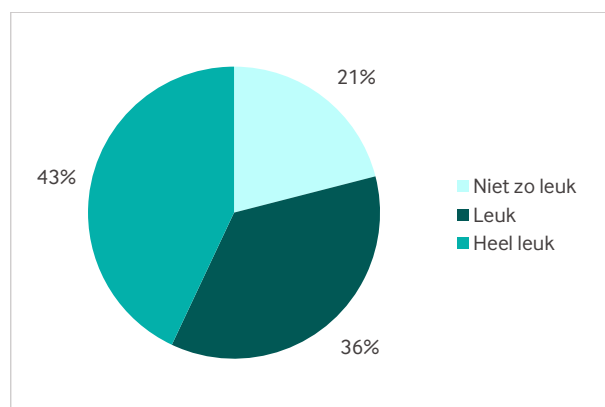
Sport	Percentage
Voetbal	63%
Judo	7%
Kickboksen	6%
Hockey	6%
Atletiek	5%

Tabel 2b. Top 5 beoefende sporten door meisjes.

Sport	Percentage
Turnen	22%
Dansen	21%
Voetbal	16%
Hockey	15%
Tennis	4%

Beoordeling schoolatletiek programma

Ongeveer 80% van de ondervraagde kinderen vond het atletiekprogramma leuk tot heel leuk (zie figuur 1). Er werd hierbij geen significant verschil gevonden tussen kinderen die al lid waren bij een sportvereniging en kinderen die nog niet lid waren. Daarnaast is de beoordeling per atletiek onderdeel gevraagd. Wat opviel was dat meisjes vortex, speer of slinger werpen significant vaker niet leuk vonden vergeleken met jongens (meisjes 34% t.o.v. jongens 18%, $\chi^2 = 9,50$, $p < 0,01$, $n = 283$). In het algemeen zou 89% van de kinderen graag nog een keer mee willen doen aan Schoolatletiek. Dit gold voor zowel de kinderen die al wel bij een sportvereniging aangesloten zaten, als voor kinderen die er nog niet bij aangesloten zaten.

Figuur 1. Beoordeling van schoolatletiek door basisschool leerlingen.

Invloed op atletiek- en sportbeoefening

Van de kinderen die nog niet lid waren bij een sportvereniging, gaf 39% aan op atletiek te willen gaan (zie tabel 3). Dit was iets (niet significant) meer dan de kinderen die al bij een sportvereniging zaten.

Tabel 3. Willen kinderen op atletiek?

		Wil op atletiek (%)	
		Ja	Nee
Lid van een sportvereniging?	Ja	32	68
	Nee	39	61
Totaal		35	65

De belangrijkste redenen om niet op atletiek te gaan voor kinderen die nog niet bij een sportvereniging zaten waren geen vrienden of vriendinnen hebben die op atletiek zitten en geen tijd:

- 1 Ik heb geen vrienden of vriendinnen die op atletiek zitten (33%).
- 2 Ik heb geen tijd (28%).
- 3 Ik vind de sport niet leuk (10%).
- 4 Ik mag niet van mijn ouders / verzorgers (10%).

Er werd een significant verband gevonden tussen geslacht en lid willen worden bij een atletiekvereniging. 41% van de meisjes gaf aan op atletiek te willen vergeleken met 27% van de jongens ($\chi^2=7,73$, $p=0,02$, $n=326$). Deze leerlingen zaten nog niet op atletiek.

Ten slotte gaven 60% van alle kinderen aan dat zij na Schoolatletiek zin hadden gekregen om te sporten. Kinderen die nog geen lid waren van een sportvereniging waren minder vaak enthousiast geworden voor sport vergeleken met kinderen die al wel lid waren van een sportvereniging (respectievelijk 53% versus 65%, $\chi^2=7,56$, $p=0,02$, $n=326$).

Interviews met contactpersonen

Naast een enquête zijn er vier interviews uitgevoerd met contactpersonen van de scholen die deelnamen aan het schoolatletiek programma binnen en buiten Amsterdam. Deze aantallen zijn te klein om hier conclusies over te kunnen trekken, maar de interviews geven een beeld van enkele meningen van scholen over Schoolatletiek. Drie van de geïnterviewde contactpersonen waren docent lichamelijke opvoeding en één was directeur van de betreffende school. Twee van de scholen deden mee aan Athletics Movements (6 weken atletieklesprogramma op school) en twee van de scholen aan (een onderdeel van) het JE KAN HET atletiek programma (een dagdeel atletiek in combinatie met tribune kaarten voor de EK).

Redenen om deel te nemen

De meeste scholen besteedden vóór deelname al wel aandacht aan atletiek, soms in spelvorm. Eén school besteedde nog geen aandacht aan atletiek. Er werden verschillende redenen voor deelname aangegeven, zoals de kinderen met verschillende sporten in aanraking te laten komen (ook sporten die normaal niet in de lessen gegeven kunnen worden), het ontlasten van leerkrachten en verandering van het bestaande programma. Maar ook praktische redenen werden genoemd, zoals dat het Olympisch Stadion dichtbij de school ligt en dat de EK in Amsterdam werd georganiseerd.

“Mijn idee is dat ik de kinderen met zo veel mogelijk verschillende dingen in aanraking wil laten komen.”

“Je bent op een hele leuke speelse manier met atletiek bezig.”

Verwachtingen

De geïnterviewden hadden een rechttoe rechtaan atletiek lesprogramma verwacht, maar gaven aan dat de spelvormen en het verhaal van Schoolatletiek een mooie (onverwachte) toevoeging waren.

“Ik vond het leuk dat je zo’n leuke map kreeg met verschillende lessen. Daar heb ik ook nog wat dingen uitgehaald.”

“En je merkte dat het bij de kinderen ook leefde. Het blijkt dat ze dit na vijftien maanden nog steeds weten. Het verhaaltje over dat eiland en het kokosnoten gooien.”

Ervaringen

De verschillende onderdelen werden positief beoordeeld. Vooral het diploma met individuele resultaten, het feit dat iedereen kon meedoen omdat het programma was aangepast aan leeftijd, de afwisseling en de leerzaamheid werden gewaardeerd. Wel gaf één gymdocent aan een aantal onderdelen iets gewijzigd te hebben om het passend te maken voor eigen situatie.

“De onderdelen waren leuk en leerzaam voor de kinderen. Leerzaam omdat zij de technieken goed uitgelegd kregen. Ja, de onderdelen waren zeker geschikt voor de kinderen.

“De onderdelen zelf waren hartstikke leuk, gewoon aangepast aan de leeftijd. Iedereen kon het gewoon.”

Een aantal verbeterpunten waren het verminderen van lange wachttijden door veel kinderen tegelijk op het veld, het vergroten van het aantal activiteiten en de opzet van de estafette. Ook zou er meer ondersteuning vanuit atletiekverenigingen kunnen komen en zou nagedacht moeten worden over de bereikbaarheid van eindtoernooien of atletiekverenigingen. Nu is de afstand vaak te groot, waardoor scholen niet deelnemen aan deze onderdelen.

“Ik zou dat zelf heel leuk vinden om met school naar de vereniging te gaan. Maar het is vaak lastig te organiseren om naar de vereniging toe te gaan.”

Ook werd aangegeven dat ouders heel positief waren als gevolg van Schoolatletiek. De contactpersonen waren van mening dat kinderen sneller voor atletiek zullen kiezen als de lessen worden gegeven door trainers van de atletiekverenigingen zelf. Ook de locatie van de atletiekvereniging speelt volgens de geïnterviewden een rol bij het wel of niet op atletiek gaan na deelname aan het programma.

“Je gaat toch meestal op een sport die dicht in de buurt is, dan hoeven je ouders je op een gegeven moment niet meer te brengen.”

Feiten

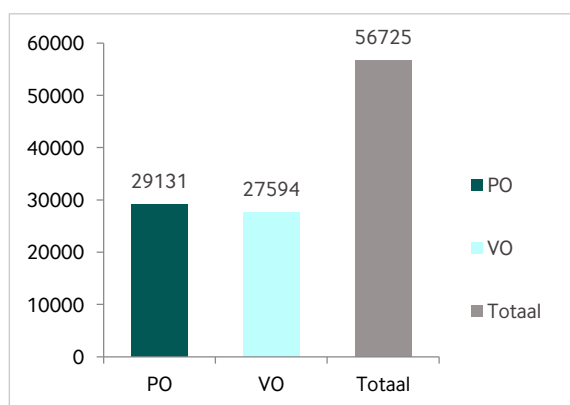
Nederland

Tussen 2012 en 2016 deden in totaal 245 scholen mee aan Athletics Movements, waarvan 14 scholen in het speciaal onderwijs. Er vonden 3.548 lessen tijdens schooltijd en 306 lessen na schooltijd plaats. Hiermee zijn in totaal 17.896 kinderen bereikt. Na de EK zullen er nog eens minimaal 40 scholen deelnemen aan het programma. De verwachting is dat hier minimaal 3.000 kinderen mee bereikt zullen worden. Daarmee zou het totaal aantal deelnemende kinderen uitkomen op ongeveer 21.000:

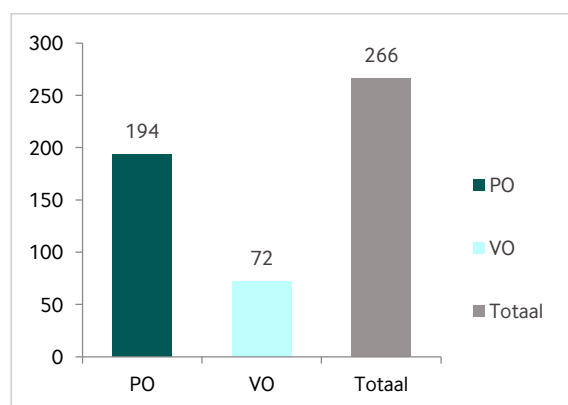

Amsterdam

In Amsterdam werden tussen schooljaar 2012 / 2013 en schooljaar 2015 / 2016 in totaal 2.772 kennismakingslessen gegeven op 194 basisscholen. Hiermee zijn 29.131 kinderen bereikt. Op het voortgezet onderwijs werden in totaal 965 kennismakingslessen gegeven op 72 scholen. Hiermee zijn 27.594 jongeren bereikt (zie figuur 2a en 2b).

Figuur 2a. Aantal deelnemende kinderen / jongeren

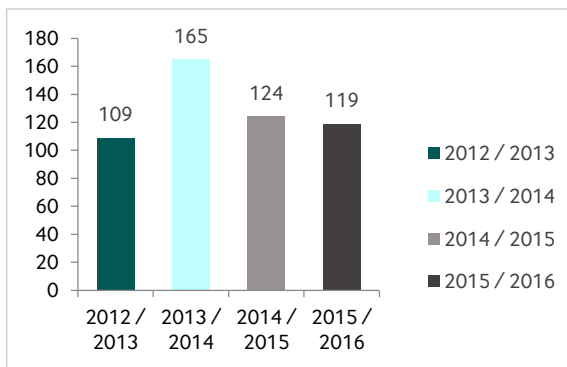

Figuur 2b. Aantal deelnemende scholen

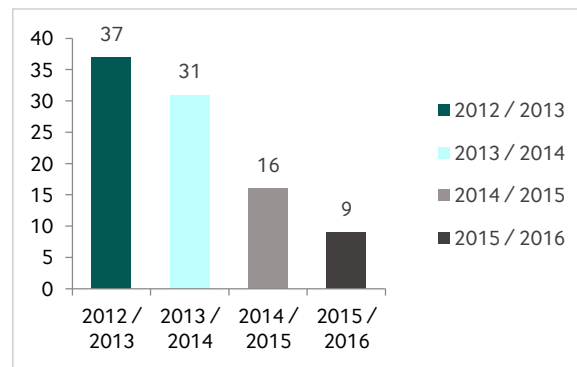
Naschoolse trajecten Amsterdam

Tussen 2012 en schooljaar 2016 hebben in totaal 222 basisscholen deelgenomen aan de naschoolse trajecten. Er zijn in totaal 517 trajecten georganiseerd voor het primair onderwijs en hiermee zijn 8.240

kinderen bereikt. In het schooljaar 2015 / 2016 werden 2.025 kinderen bereikt met 119 naschoolse trajecten (zie figuur 3a).

Figuur 3a. Aantal naschoolse trajecten op PO

Figuur 3b. Aantal naschoolse trajecten op VO

In het voortgezet onderwijs zijn in totaal 93 naschoolse trajecten gegeven, waar 53 scholen aan deelnamen. Hiermee zijn 1.435 jongeren bereikt. In het schooljaar 2015 / 2016 werden 150 jongeren bereikt met 9 naschoolse trajecten (zie figuur 3b). In totaal zijn er tussen 2012 en 2016 in Amsterdam 610 naschoolse trajecten gegeven, hebben 275 scholen / locaties deelgenomen en zijn 9.675 kinderen bereikt².

Naast de naschoolse trajecten van gemiddeld 8 tot 12 weken zijn er tevens eenmalige evenementen georganiseerd voor het primair onderwijs en voortgezet onderwijs. Tussen 2012 en 2016 zijn in totaal 261 evenementen georganiseerd, waar 223 scholen aan deelnamen en 27.123 kinderen en jongeren zijn bereikt.

Tot eind 2016 worden nog eens 143 kennismakingslessen gegeven aan 2.705 leerlingen op 33 basisscholen. Ook zullen er nog 395 naschoolse lessen worden georganiseerd, via 33 trajecten op 33 scholen met een bereik van 515 basisschoolleerlingen.

Voor het voortgezet onderwijs staan nog zeker 3 kennismakingslessen gepland op 1 school voor 3 groepen. Hiermee worden 75 leerlingen bereikt. Verder worden er nog 2 naschoolse trajecten georganiseerd op 2 scholen met 50 leerlingen.

² De naschoolse trajecten zijn exclusief de eenmalige evenementen. Cijfers zijn bij benadering.

Doelstellingen

Basisscholen Nederland:

- 1 In 2016 maken 21.000 kinderen kennis met atletiek via het programma Athletics Movements.
 De verwachting is dat de doelstelling eind 2016 behaald wordt; inmiddels zijn er 17.896 kinderen bereikt en de verwachting is dat hier nog minimaal 3.000 kinderen bij komen.

Basisscholen Amsterdam:

- 2 Tussen 2012 en 2016 wordt op 80% van de basisscholen een kennismakingsaanbod met atletiek georganiseerd. Hiermee worden 26.616 kinderen op 200 scholen bereikt.
 De verwachting is dat de doelstelling eind 2016 behaald wordt; inmiddels zijn er 29.131 kinderen bereikt op 194 scholen. De verwachting is dat hier nog eens 2.705 leerlingen op 33 scholen bij komen.
- 3 Het aantal naschoolse trajecten stijgt van 81 in 2012 naar 120 in 2016. In 2016 worden 1.823 kinderen bereikt.
 Doelstelling behaald; er zijn nu al 2.025 kinderen bereikt met 119 naschoolse trajecten.

Voortgezet onderwijs Amsterdam:

- 4 Tussen 2012 en 2016 wordt op 80% van de scholen een kennismakingsaanbod met atletiek georganiseerd. Hiermee worden 5.331 jongeren op 40 scholen bereikt.
 Doelstelling behaald; er zijn nu al 27.594 jongeren bereikt op 72 scholen.
- 5 Het aantal naschoolse trajecten verviervoudigt: van 9 in 2012 naar 40 in 2016. In 2016 worden 594 jongeren bereikt.
 Doelstelling niet behaald; In het schooljaar 2015 / 2016 zijn 150 jongeren bereikt met 9 naschoolse trajecten. De verwachting is dat hier met 2 trajecten nog 50 leerlingen bij komen. Niet voldoende om de doelstelling te behalen; zowel het aantal leerlingen als de verviervoudiging van het aantal trajecten is niet behaald.

Conclusies en aanbevelingen

- 🕒 Met het project Schoolatletiek zijn veel kinderen bereikt. Daarnaast waardeerde ongeveer 80% van de ondervraagde kinderen het programma positief. 41% van de meisjes gaf na deelname aan Schoolatletiek aan op atletiek te willen. Bij de jongens was dit 27%.
- 🕒 Toch blijkt de daadwerkelijke doorstroom van kinderen naar de atletiekvereniging een uitdaging. Dit heeft vooral te maken met de relatief grote afstand tussen school en de atletiekvereniging. Ook zouden kinderen sneller voor atletiek kiezen als de lessen worden gegeven door trainers van de atletiekvereniging zelf.
- 🕒 Om de doorstroom naar de atletiekvereniging soepel te laten verlopen is de aanbeveling dan ook om atletieklessen op scholen te laten uitvoeren door trainers van de meest dichtstbijzijnde atletiekvereniging. Om dit te bewerkstelligen, is betere afstemming met verenigingen nodig; ga met verenigingen in gesprek over de wederzijdse verwachtingen en maak concrete afspraken over acties en taakverdeling.

4.2.2 Athletics School Champs

Tijdens de EK Atletiek kregen basisschool leerlingen in het kader van het project Athletics School Champs een atletiekochtend of – middag aangeboden bij één van de Amsterdamse atletiekverenigingen. Het andere dagdeel waren er activiteiten rond het Olympisch Stadion en konden ze de EK bezoeken. Verder hebben leerlingen uit het voortgezet onderwijs met hun school een bezoek gebracht aan de EK en deelgenomen aan de activiteiten in de Kidszone rondom stadion.

In aanloop naar de EK werden de Amsterdamse Scholenkampioenschappen Atletiek (als onderdeel van de JE KAN HET campagne) georganiseerd door de gemeente Amsterdam als pilot voor de Athletics School Champs. Voor de organisatie van de activiteiten tijdens de EK was de Stichting verantwoordelijk, waarbij SportService Amsterdam de organisatie op de verenigingen voor haar rekening heeft genomen. De inhoud van het atletiekprogramma is samen met de Atletiekunie ontwikkeld en afgestemd op de jeugdcompetitie Athletics Champs.

Procesbeschrijving

Na de pilot werd door de enthousiaste reacties in Amsterdam de doelstelling van het project verhoogd van 5.000 kinderen naar 6.000-10.000 kinderen, omdat uit de pilot bleek dat er mogelijk was om een dubbel programma per locatie te draaien. Gaandeweg het proces is gekozen voor het organiseren van een kwalitatief sterk programma dat soepel kon verlopen in plaats van het puur behalen van de kwantitatieve doelstelling(en). De voornaamste reden hiervoor was de logistieke verplaatsing van de kinderen van en naar het Olympisch Stadion waarvoor 100 bussen zijn ingezet. De verkeersstromen rondom het Olympisch Stadion waren ten tijde van de EK al enorm groot waardoor de locatie lastig te bereiken was en er plaats was voor een gelimiteerd aantal bussen. Voor de Athletics School Champs is een aparte bus stop route gerealiseerd aan de Laan der Hesperiden. Naast logistieke uitdagingen hebben de Ramadan en het later dan gepland sturen van de uitnodigingen volgens gemeente Amsterdam en de stichting ook een negatief effect gehad op het totaal aantal deelnemers.

Aan de Athletics School Champs is in een later stadium een voorbereidingstraject toegevoegd, waardoor de deelnemende schoolkinderen in de voorbereiding op het scholentoernooi tijdens de EK meer hebben geleerd over atletiek, de Olympische Spelen en het Olympisch Stadion om de impact te vergroten. Zo zijn er opdrachten bedacht voor groep 3/4, 5/6 en 7/8. Ook is er een spreekbeurt pakket samengesteld.

Projectbeschrijving

Locaties:

Sessies:

Woensdag 6 juli van 9.00 - 14.00 uur (start bij atletiekvereniging)

Woensdag 6 juli van 10.45 - 15.45 uur (start bij Olympisch Stadion)

Donderdag 7 juli van 08.30 - 13.30 uur (start bij atletiekvereniging)

Donderdag 7 juli van 10.00 - 15.00 uur (start bij Olympisch Stadion)

Vrijdag 8 juli van 9.15 - 14.15 uur (start bij atletiekvereniging)

Kinderen maken kennis met de basisvaardigheden van atletiek. Na de warming-up (teamestafette) kunnen de deelnemers zelf in actie komen bij de volgende onderdelen: sprint, vortex werpen (kindervariant op speerwerpen), medicienbal stoten (kindervariant op kogelstoten) en verspringen. De persoonlijke scores van de deelnemers worden geregistreerd en na afloop ontvangen de kinderen een diploma. Officiële atletiektrainers van Amsterdamse atletiekverenigingen en EK Atletiek vrijwilligers zullen de kinderen begeleiden. Kinderen bezoeken de EK Atletiek in het Olympisch Stadion en kunnen de Europese topatleten in actie zien. In het stadion krijgen ze bovendien leuke opdrachten om te doen

Samenwerking Johan Cruyff Foundation

In 2015 is de Johan Cruyff Foundation als maatschappelijke partner verbonden aan de EK atletiek Amsterdam 2016. De foundation beschrijft het doel van het partnership als volgt: "Als social partner willen wij samen met de Stichting EK Atletiek zoveel mogelijk jeugd laten kennismaken met atletiek. Dit begint op een Schoolplein14. Want wie op (de atletiekbaan van) Schoolplein14 al in beweging komt, heeft tenslotte een voorsprong voor de toekomst".

Door het uitvoeren van video-opdrachten in aanloop naar deelname aan de Athletics School Champs konden drie scholen een Schoolplein 14 winnen (ter waarde van €8.000). Schoolplein14 is een initiatief van de Johan Cruyff Foundation en heeft als doel alle leerlingen uit het primair onderwijs uit te dagen en te stimuleren om met elkaar te spelen en te sporten. Volgens de Cruyff Foundation dagen veel schoolpleinen niet voldoende uit om te bewegen. Met een klein aantal aanpassingen worden schoolpleinen gecreëerd waar leerlingen structureel meer worden gestimuleerd tot bewegen.

Kidszone(s)

Tijdens de EK is een kidszone ingericht op het venueterrein bij het Olympisch Stadion. De kidszone rondom het Olympisch Stadion is ingericht in samenwerking met de Johan Cruyff Foundation en SPAR (partner van European Athletics). Kinderen konden op een laagdrempelige wijze kennismaken met verschillende atletiekonderdelen.

Op het Museumplein is tevens een kidszone ingericht door de gemeente Amsterdam. Hier heeft gedurende de EK de atletiektour gestaan zodat kinderen ook op het Museumplein konden kennismaken met diverse atletiekonderdelen.

G5-battle

Binnen de Athletics School Champs is de G5-Battle uitgeschreven tussen scholen uit de vijf grootste gemeenten te weten Amsterdam, Den Haag, Utrecht, Rotterdam en Eindhoven. De G5 werkt sinds 2014 met NOC*NSF, het ministerie van VWS en het NBTC samen in de netwerkorganisatie 'kracht van sportevenementen'. Eén van de doelstellingen van de partners in deze netwerkorganisatie is het benutten van de kracht van sportevenementen door het organiseren van side-events. Tijdens de EK hebben alle steden schoolkinderen uit de stad afgevaardigd naar de EK voor een G5-battle.

Samenwerking verenigingen

De scholentoernooien zijn georganiseerd op de atletiekbanen van 4 verenigingen. Alle verenigingen in Amsterdam hebben na de EK de mogelijkheid gekregen om de gebruikte materialenpakketten van de stichting over te nemen zodat ze structureel het aanbod kunnen blijven inzetten. Drie van de zes verenigingen hebben hier gebruik van gemaakt.

Ervaringen

De deelnemers van de schooltoernooien is een vragenlijst voorgelegd om de ervaringen met deelname aan het project Athletics School Champs te meten. Ook werd hiermee de mate waarin kinderen ook na deelname atletiek willen blijven beoefenen getoetst. In totaal hebben 582 kinderen de enquête ingevuld, waarvan 47% jongens en 53% meisjes. Het merendeel zat in groep 6 (17%), groep 7 (35%) of groep 8 (21%), met een gemiddelde leeftijd van 10 jaar.

94% van de ondervraagde kinderen geeft aan dat ze vóór Athletics School Champs al wisten wat atletiek was. Het side-event heeft de kennis hierover verbeterd: 82% van de kinderen zegt nu beter te weten wat atletiek is. Voor de overige 18% is dit door het side-event niet verbeterd. Van de geënquêteerde kinderen zit 5% al op atletiek, 33% wil op atletiek en de overige 63% geeft aan niet op atletiek te willen³. Belangrijkste reden is dat ze al op een andere sport zitten (59%), gevolgd door geen tijd (33%)⁴ en dat ze de sport niet leuk vinden (25%) (zie tabel 4a op volgende pagina).

Een kwart van de geënquêteerde kinderen is al eens naar een atletiekwedstrijd geweest. Zo'n twee derde (66%) vond het kijken naar de atletiekwedstrijd heel erg leuk⁵, 23% leuk en slechts 10% vond het niet zo leuk. 64% is al lid van een sportvereniging: meest frequente sporten zijn voetbal (32%), hockey (14%), dansen (10%) en zwemmen (9%) (zie tabel 4b op volgende pagina).

Tabel 4a. Reden om niet op atletiek te willen

Reden om niet op atletiek te willen	%
Zit op andere sport	59%
Geen tijd	33%
Sport niet leuk	25%
Sport niet kunnen	13%
Geen vriend / vriendin op atletiek	11%
Mag niet van ouders	5%
Te duur	4%
Anders	9%

Tabel 4b. Meest voorkomende sporten

Voetbal	32%
Hockey	13%
Dansen	10%
Zwemmen	9%
Turnen	7%
Judo	4%
Paardrijden	3%
Tennis	3%
Atletiek	3%
Kickboksen	3%

Er is een significant verband tussen lidmaatschap sportvereniging en de wens om op atletiek te willen. Van de kinderen die geen lid zijn van een sportvereniging wil 40% op atletiek tegen 28% van de kinderen die al lid zijn van een sportvereniging (zie tabel 5). Verder vinden iets meer kinderen die geen lid zijn van een sportvereniging de sport niet leuk; 34% ten opzichte van 21% kinderen die wel lid zijn van een vereniging.

Tabel 5. Wil je op atletiek?

		Wil op atletiek		
		Ja	Nee, zit al op atletiek	Nee
Lid van een sportvereniging?	Ja	28%	6%	66%
	Nee	40%	2%	58%
Totaal		32%	5%	63%

³ Door afronding tellen deze percentages op tot 101%.

⁴ Vaker genoemd door meisjes.

⁵ Met name de kinderen die op atletiek willen.

41% geeft aan door Athletics School Champs heel veel zin gekregen te hebben in sporten, 35% een beetje, 13% weet het niet en slechts 10% heeft geen zin om te sporten⁶. Met 90% betrouwbaarheid lijkt er een positief verband te zijn tussen lid zijn van een sportvereniging en de zin om te sporten ($\chi^2=4,528$, $p=0,10$, $n=558$). 80% van de kinderen die lid zijn van een sportvereniging hebben door het side-event zin gekregen om te sporten tegen 72% van de kinderen die geen lid zijn van een sportvereniging (zie tabel 6).

Tabel 6. Zin om te sporten?

		Zin om te sporten?		
		Nee	Weet niet	Ja
Lid van een sportvereniging?	Ja	9%	11%	80%
	Nee	12%	16%	72%
Totaal		10%	13%	77%

Waardering

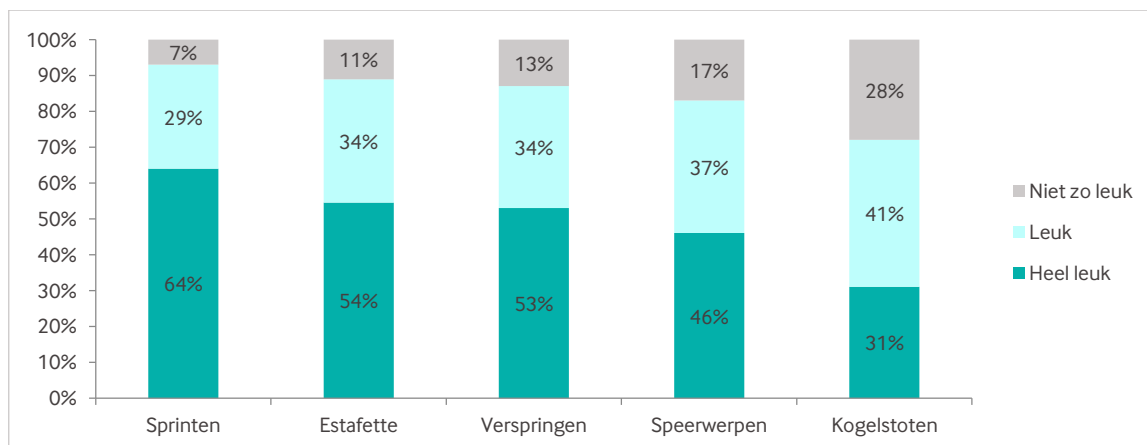
De mening over Athletics School Champs is overwegend positief. 95% vindt het (heel) leuk waarvan 47% heel leuk en 48% leuk. Slechts 5% van de kinderen vond het niet zo leuk. Met 95% betrouwbaarheid zien we een verschil in de mening over het side-event en lid zijn van een sportvereniging: 96% van kinderen die lid zijn van een sportvereniging vinden het programma (heel) leuk ten opzichte van 91% van de kinderen die geen lid zijn van een sportvereniging (zie tabel 7).

Tabel 7. Hoe leuk vind je atletiek?

		Hoe leuk atletiek?	
		(Heel) leuk	Niet zo leuk
Lid van een sportvereniging?	Ja	96%	4%
	Nee	91%	9%
Totaal		94%	6%

Van de verschillende atletiek onderdelen wordt sprinten het leukst gevonden, gevolgd door estafette en verspringen. Kogelstoten wordt in verhouding het minst leuk gevonden (zie figuur 4). Speerwerpen wordt door jongens significant leuker gevonden, terwijl estafette significant hoger gewaardeerd wordt door meisjes. Kinderen die op een sportvereniging zitten, vinden sprint leuker ($p=0,10$), terwijl kinderen die niet op een sportvereniging zitten, kogelstoten leuker vinden ($p=0,02$). Op de overige onderdelen verschillen de kinderen niet significant van elkaar.

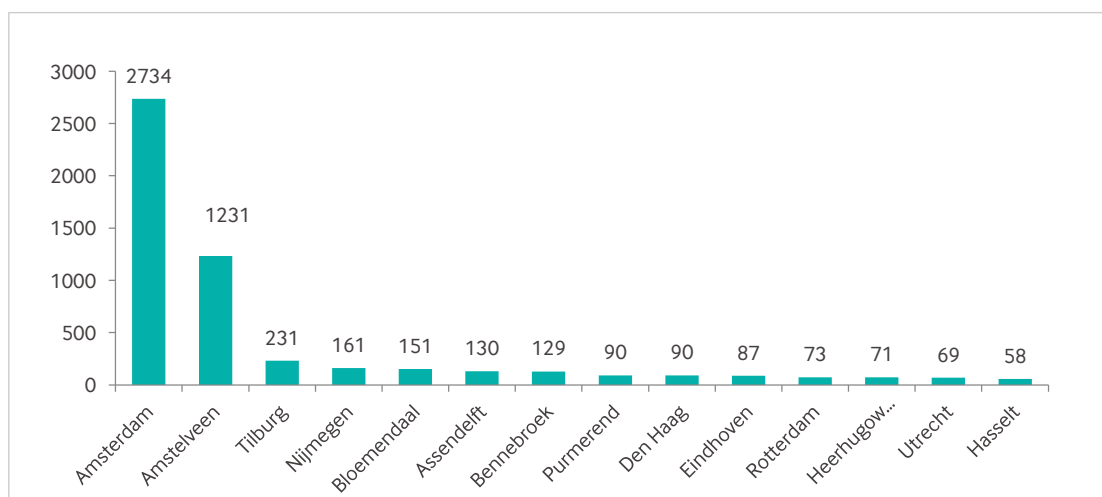
⁶ Door afronding tellen deze percentages op tot 101%.

Figuur 4. Waardering van de verschillende onderdelen.

Feiten

In totaal hebben 42 basisscholen en 5.305 kinderen meegedaan aan Athletics School Champs tijdens de EK atletiek Amsterdam 2016. Verder zijn er 1.963 kinderen uit het voortgezet onderwijs bereikt tijdens de EK. Aan het Amsterdamse scholentoernooi tussen 19 april en 9 oktober 2015 hebben 2.901 kinderen deelgenomen. Ongeveer 52% van de deelnemende scholen was afkomstig uit Amsterdam, 23% uit Amstelveen en de overige 25% uit de rest van Nederland (zie figuur 5). Het grootste deel van de scholen kwam met meer dan één klas; drie scholen kwamen zelfs met meer dan 300 leerlingen. In totaal hebben 5.485 kinderen gebruik gemaakt van het lessenpakket.

Figuur 5. Plaats van deelnemende scholen.

Opvallend is dat het grootste deel van de scholen uit Amsterdam, die hebben deelgenomen aan Athletics School Champs, ook deelnam aan het project Schoolatletiek. In de rest van Nederland is dit beeld anders. Op vier scholen uit Amstelveen na, hebben de scholen die hebben deelgenomen aan het project, niet deelgenomen aan Schoolatletiek. Zowel de Amsterdamse Scholenkampioenschappen Atletiek als de Athletics School Champs waren verantwoordelijkheid van de gemeente Amsterdam. In de rest van

Nederland was Schoolatletiek (Athletics Movements) verantwoordelijkheid van de Atletiekunie en Athletics School Champs van de stichting. Het zou mogelijk kunnen zijn dat er hierdoor buiten Amsterdam met betrekking tot de communicatie een minder duidelijke koppeling is gelegd tussen de twee projecten dan in Amsterdam.

Doelstellingen

- 🕒 In 2016 nemen 6.000 tot 10.000 Nederlandse basisschool leerlingen deel aan het competitieprogramma dat is gericht op kennismaking met de atletieksport.
- ✓ Doelstelling behaald; er zijn 8.206 kinderen uit het basisonderwijs bereikt en daarnaast nog 1.936 leerlingen van het VO.

Conclusies en aanbevelingen

- 🕒 Er zijn 8.206 kinderen bereikt met Athletics School Champs en het Amsterdamse scholentoernooi. Praktische belemmeringen waren de logistieke uitdagingen, de Ramadan en het later dan gepland sturen van de uitnodigingen. Wel kwamen er scholen met grote groepen kinderen; drie scholen kwamen zelfs met meer dan 300 leerlingen.
- 🕒 95% van de bevroegde kinderen beoordeelde de Athletics School Champs positief. Kinderen die lid zijn van een sportvereniging vonden de sport en het programma over het algemeen leuker dan kinderen die niet lid zijn van een sportvereniging.
- 🕒 Er is een verband gevonden tussen het lidmaatschap van een sportvereniging en de wens om op atletiek te willen. Van de kinderen die geen lid zijn van een sportvereniging wil 40% op atletiek tegen 28% van de kinderen die al lid zijn van een sportvereniging.
- 🕒 Aanbeveling is om bij het opstellen van de doelstelling omtrent bereik van het aantal kinderen rondom een activiteit in het vervolg meer rekening te houden met logistieke capaciteit, bereikbaarheid van een locatie en eventueel andere concurrerende evenementen of gebeurtenissen.
- 🕒 Ook zal er nog beter nagedacht moeten worden over de manier waarop scholen worden uitgenodigd en de manier waarop met hen wordt gecommuniceerd. Scholen buiten Amsterdam zijn nu onvoldoende bereikt. Het is hiervoor belangrijk dat er sprake is van afstemming in de communicatie en de verschillende side-events zoveel mogelijk aan elkaar worden verbonden. Ondanks dat de verantwoordelijkheid van het project is gesplitst (binnen en buiten Amsterdam) of er sprake is van aparte, afgebakende side-events (Schoolatletiek en Athletics School Champs).
- 🕒 Het voorbereidingstraject dat is opgezet voor de deelnemende scholen is van meerwaarde geweest.
- 🕒 De samenwerking met de Johan Cruyff Foundation heeft geleid tot meer kinderen die in aanraking zijn gekomen met atletiek (zonder dat het direct heeft bijgedragen aan meer deelnemers voor de scholentoernooien). Het realiseren van drie Schoolplein 14 projecten in Nederland draagt bij aan de doelstelling om meer kinderen in beweging te brengen.

- De activiteiten die door de Johan Cruyff Foundation, SPAR en de gemeente Amsterdam zijn aangeboden rondom het Olympisch Stadion en op het Museumplein hebben bijgedragen aan het meeleven en meebewegen van bezoekers tijdens de EK.
- Door de netwerkorganisatie 'kracht van sportevenementen' wordt het realiseren van de G5-battle tijdens de EK atletiek Amsterdam 2016 als showcase gebruikt voor verdere samenwerking op het thema side-events.
- Het beschikbaar stellen van de materialenpakketten aan de deelnemende verenigingen leidt tot het structureel inzetten van het aanbod.

4.2.3 Verenigingsactiviteiten

Athletics Champs

In het kader van het project Verenigingsactiviteiten werden regionale coördinatoren aangesteld voor de invoering van Athletics Champs. Dit is de nieuwe vorm van pupillencompetitie die door de Atletiekunie is ontwikkeld en door de verenigingen wordt georganiseerd. De inhoud van deze wedstrijden zou beter passen bij de ontwikkeling en beleving van het kind. Kinderen bewegen veel, er zijn weinig wachttijden en een wedstrijd duurt maximaal 3 uur. Door Athletics Movements en Athletics Champs aan elkaar te verbinden ontstaat er volgens de Atletiekunie een logische route: van atletiek op school naar atletiek op de vereniging. Athletics Movements zou moeten zorgen voor de werving en instroom. En door de verbeterde en meer kindgerichte wedstrijdvormen zou Athletics Champs moeten leiden tot een groter behoud van de pupillen.

Amsterdamse atletiekverenigingen hebben volgens de gemeente Amsterdam positief gereageerd op het nieuwe aanbod van de Atletiekunie. Maar toch werd het aanbod volgens de gemeente niet voldoende opgepakt. Tegelijkertijd zag de gemeente het niveau van de trainers in Amsterdam, en dus de kwaliteit van de lessen, achteruit gaan. De gemeente en de Atletiekunie hebben daarom een jaarlijkse trainingsopleiding ontwikkeld, met dezelfde uitgangspunten als de oorspronkelijke training van de Atletiekunie, maar passend bij de Amsterdamse situatie.

Verenigingsambassadeurs

Daarnaast was de doelstelling van het project Verenigingsactiviteiten dat in 2016 minimaal 150 verenigingsambassadeurs de lokale aandacht voor de atletieksport zouden verzorgen. Ook moesten zij ervoor zorgen dat de EK Atletiek 2016 lokaal ging leven. Het doel was om directer te kunnen communiceren met de leden van de verenigingen via de ambassadeur waarbij de traditionele communicatielijn van bond naar verenigingen via de verenigingssecretaris is losgelaten. Zij werden met name aangesteld in verenigingen met een baanatletiek-aanbod. De verenigingsambassadeur was de spin in het web als het gaat om activiteiten die gericht zijn op de EK en werd onder andere ingezet voor verenigingsactiviteiten in het kader van de EK, promotie van de EK, bezoek aan de EK en vrijwilligerswerving. Naast de inzet van verenigingsambassadeurs was de verwachting van verenigingen dat zij de aandacht die de EK Atletiek 2016 kreeg zouden benutten door zelf activiteiten te organiseren.

In aanloop naar de EK zijn er door de Atletiekunie 6 bijeenkomsten voor de verenigingsambassadeurs georganiseerd om ervaringen te delen en inspiratie op te doen. Veelal werden deze inhoudelijke bijeenkomsten gehouden tijdens grote evenementen zoals de NK Atletiek en het nationale atletiekcongres. Gemiddeld waren hier zo'n 50 á 60 ambassadeurs per sessie aanwezig. Tijdens de bijeenkomsten werd gesproken over: het aanbieden van ticketacties voor verenigingen, het leveren van vrijwilligers aan de EK-organisatie, het onder de aandacht brengen van het schooltoernooi, het "laden" van de mascotte en het gebruik van social media rondom de EK. Ook werd met verenigingen gesproken over de organisatie van activiteiten "Athletics like never before" op lokaal niveau met als good-practice het polsstokhoogspringen op het marktplein in Rotterdam.

Landelijke open dag

Op 7 mei 2016 vond de Landelijke Open Dag plaats voor atletiekverenigingen, dit was precies 60 dagen voor aanvang van de EK atletiek 2016 in Amsterdam. Alle deelnemende atletiekverenigingen hebben hun deuren geopend, waarbij jonge leden op deze dag hun vriendjes en vriendinnetjes konden meenemen naar de club. Het doel van deze Open Dag was het promoten van zowel de EK Atletiek in Amsterdam als het promoten van de atletieksport op lokaal niveau. De Atletiekunie heeft de verenigingen ondersteund bij de organisatie van de open dag met draaiboeken en communicatiematerialen.

Ervaringen

Er is een vragenlijst verspreid onder verenigingsambassadeurs, om te achterhalen wat verenigingen hebben gedaan om leden enthousiast te maken voor de EK en in hoeverre zij zich voldoende hebben gericht op de werving en het behoud van leden. 41 verenigingsambassadeurs hebben de vragenlijst ingevuld. Daarvan komt 5% uit Amsterdam, 10% uit de omgeving van Amsterdam en 85% uit de rest van Nederland.

Leden

De verenigingsambassadeurs hebben verschillende middelen ingezet om leden van de vereniging te informeren over en enthousiast te maken voor de EK Atletiek 2016. De meest voorkomende middelen zijn:

- 🕒 Meedoen met de Verenigingsactie.
- 🕒 Deelnemen aan side-events.
- 🕒 Bezoeken van de EK met de vereniging.
- 🕒 Organiseren van EK gerelateerde activiteiten bij de vereniging.

- 🕒 Werven / leveren van vrijwilligers voor de EK.
- 🕒 Communicatie via eigen middelen, zoals het clubblad, social media, nieuwsbrief en website.
- 🕒 Verspreiden van flyers, posters en overige informatie.

Ongeveer 46% van de ambassadeurs is het gelukt om leden enthousiast te maken voor de EK Atletiek 2016. In 15% van de gevallen is dit niet gelukt. De overige 39% is hier neutraal over of weet het niet. Waar het de ambassadeurs niet is gelukt om leden enthousiast te krijgen wordt als reden gegeven: de passieve houding van leden, weinig sturing vanuit het bestuur, school- en werkverplichtingen en de relatief grote afstand tot het Olympisch Stadion. Waar het wel gelukt is, komt dit met name omdat er een concrete activiteit werd georganiseerd, bijvoorbeeld een bezoek aan de EK, of doordat er leden als vrijwilliger hebben gefungeerd.

Niet-leden

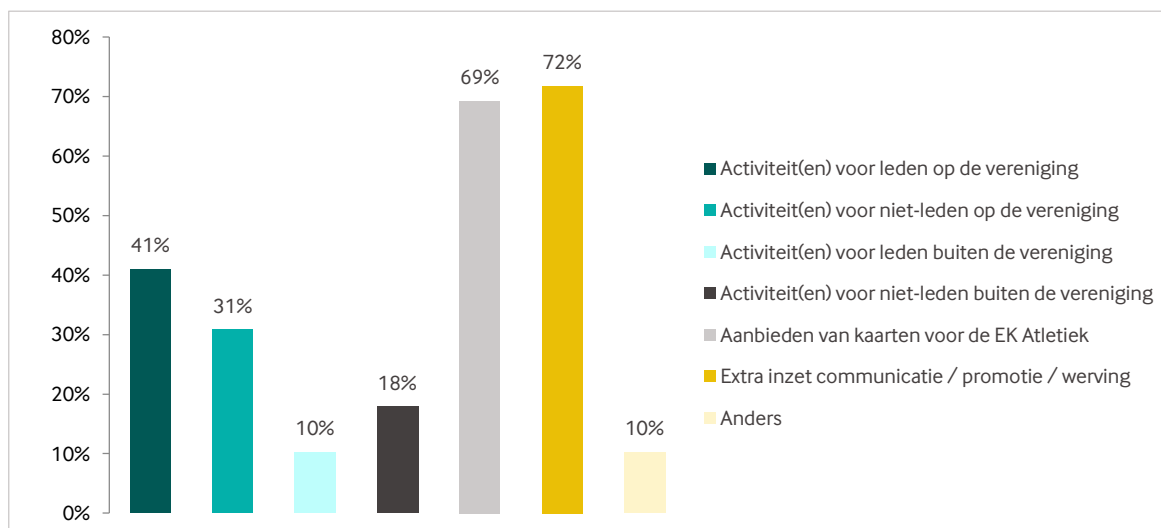
Ook de acties met betrekking tot het enthousiast krijgen van niet-leden, lopen uiteen. Een greep uit de meest voorkomende acties:

- 🕒 Organiseren van een open dag.
- 🕒 Deelnemen aan het scholenprogramma / geven van lessen op scholen.
- 🕒 Communicatie via eigen middelen, zoals het clubblad, social media, nieuwsbrief en website.
- 🕒 Communiceren via flyers, posters en lokale media.

Volgens de ambassadeurs is het ongeveer 10% van de verenigingen gelukt om niet-leden enthousiast te maken voor atletiek. 44% geeft aan dat dit de vereniging niet gelukt is en de overige ambassadeurs zijn hier neutraal over of weten dit niet. Redenen waarom dit niet gelukt is zijn dat de vereniging te weinig actie heeft ondernomen, het lastig is om potentiële leden te bereiken en het drukke programma van scholen in juni en juli. Ook zijn er verenigingen die de samenwerking met andere verenigingen hadden willen opzoeken, maar dit niet gelukt was vanwege bijvoorbeeld gebrek aan tijd bij de collega's bij de andere vereniging. Als het wel is gelukt, kwam dit vooral doordat er uit de wervingsacties een aantal nieuwe leden zijn gekomen of de opkomst bij de open dag groot was.

Activiteiten van de verenigingen

Volgens de ambassadeurs hebben verenigingen voornamelijk extra inzet gepleegd op promotie / werving en hebben kaarten aangeboden voor de EK Atletiek. Ook zijn er in relatief veel gevallen activiteiten voor leden bij de vereniging georganiseerd.

Figuur 6. Activiteiten die verenigingen organiseren.

49% van de ambassadeurs is van mening dat de eigen atletiekvereniging voldoende betrokken was bij de EK Atletiek 2016. 28% vond dat dit niet het geval was en 23% stond hier neutraal tegenover. Op de vraag wat verenigingen bij een volgend groot sportevenement nog meer kunnen doen met betrekking tot werving en behoud van leden, kwamen de volgende suggesties:

- 🕒 Meer publiciteit opzoeken buiten de atletiekvereniging.
- 🕒 Basisscholen meer betrekken.
- 🕒 In een eerder stadium beginnen met werven.
- 🕒 Gezamenlijk kijken naar de EK bij de vereniging.
- 🕒 Meer budget beschikbaar stellen voor de werving.
- 🕒 Drempel wegnemen om lid te worden, met korting of gratis items.
- 🕒 Bestuur moet meer oog hebben voor de mogelijkheden van een evenement.

Wat kan de organisatie van een evenement nog meer doen? De spreiding van nationale wedstrijden en meer landelijke aandacht worden genoemd, maar ook het eerder communiceren met verenigingen, het verminderen van de regels voor implementatie van side-events, het leveren van standaard communicatiemateriaal en het persoonlijk benaderen van leden via de Atletiekunie.

Ledenbehoud en werving

69% van de ambassadeurs is van mening dat de eigen atletiekvereniging voldoende doet om leden te behouden. 10% vindt dat dit niet het geval is, en 21% is hier neutraal over. 56% vindt dat de atletiekvereniging voldoende doet om nieuwe leden te werven, tegenover 15% dat dit niet voldoende vindt. 29% is hier neutraal over.

Wat doen verenigingen volgens verenigingsambassadeurs om leden te behouden?

- 🕒 Creëren van een goede sfeer.
- 🕒 Organiseren van activiteiten voor vrijwilligers en leden en hun hier actief bij betrekken.
- 🕒 Aanbieden van uitdagende en afwisselende trainingen met goed geschoolde trainers.

Wat doen verenigingen volgens verenigingsambassadeurs om de eventuele groei van het aantal leden op te vangen?

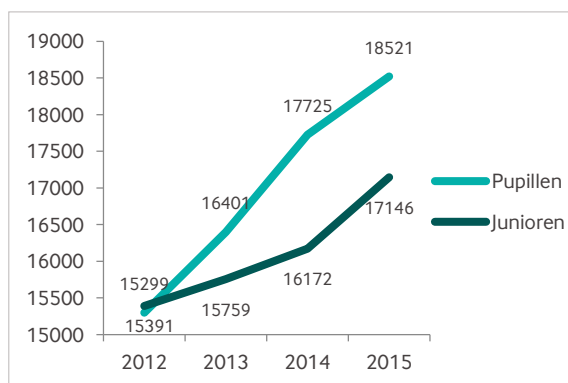
- ② Werven van nieuwe jeugdtrainers.
- ② Op peil houden van de kwaliteit van trainers.

Doeltreffendheid van de activiteiten

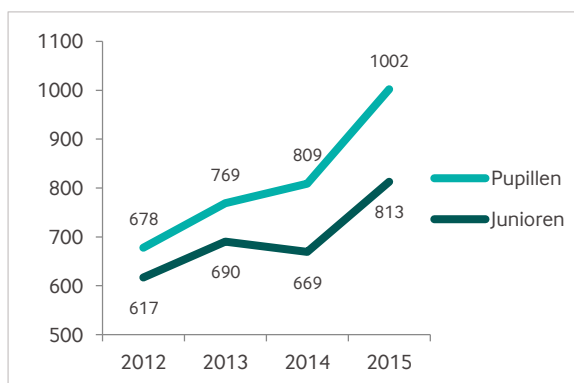
19% van de verenigingsambassadeurs is van mening is dat de activiteiten van verenigingen in aanloop naar, tijdens en na de EK hebben bijgedragen aan de groei van het aantal leden, terwijl 35% van de ambassadeurs denkt dat deze activiteiten hebben bijgedragen aan het behoud van het aantal leden. Volgens 32% van de ambassadeurs heeft de EK bijgedragen aan de ledengroei en 30% is van mening dat de EK heeft bijgedragen aan het behoud van het ledenaantal.

Feiten

Er zijn inmiddels 141 verenigingsambassadeurs actief in Nederland. Daarnaast zijn er in 19 van de 24 regio's regionale coördinatoren aangesteld; in vijf regio's is de functie momenteel vacant en vindt de werving van een nieuwe coördinator plaats. In figuur 7a is te zien dat het aantal pupillen tussen 2012 en 2015 met 21% is gegroeid (van 15.299 naar 18.521). Ook het aantal junioren is gegroeid, namelijk met 11%. In Amsterdam is het aantal pupillen met 48% gestegen naar 1.002 leden. Het aantal junioren is toegenomen met 32% naar 813 (zie figuur 7b).

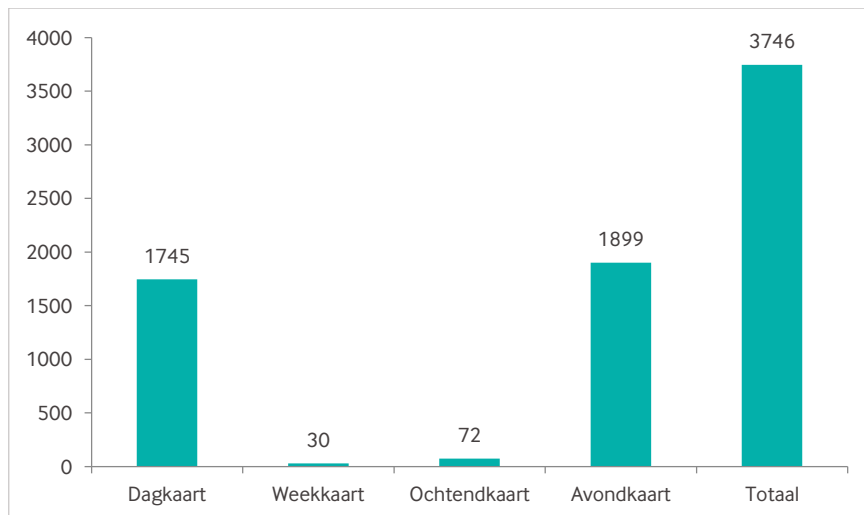

Figuur 7a. Ledenaantallen 2012 – 2015 (landelijk)

Figuur 7b. Ledenaantallen 2012 – 2015 (Amsterdam)

Tijdens de Verenigingsactie in oktober 2015 zijn de meeste kaarten verkocht in Noord-Holland (21%), gevolgd door Noord-Brabant (21%) en Zuid-Holland (20%). De minste kaarten zijn verkocht in Overijssel (geen), Drenthe (1%) en Zeeland (2%). Het meest werden er avondkaarten en dagkaarten gekocht (zie figuur 8). In totaal zijn er kaarten besteld door 62 verschillende verenigingen.

Figuur 8. Aantal verkochte kaarten Verenigingsactie, uitgesplitst naar soort kaart.

Doelstellingen

Doelstellingen in Nederland:

- ⦿ Om Athletics Champs lokaal te laten landen worden 24 regionale coördinatoren aangesteld.
 - ✓ Doelstelling behaald; in alle 24 regio's zijn wervingsacties op gang gekomen om een coördinator aan te stellen. In 19 regio's zijn de coördinatoren al aangesteld en in 5 regio's wordt deze functie naar verwachting voor eind 2016 vervuld.
- ⦿ In 2016 leveren minstens 150 verenigingsambassadeurs een bijdrage aan het uitdragen van 'Athletics like never before' op lokaal niveau in heel Nederland. Zij zorgen voor de lokale aandacht voor de atletieksport.
 - ✓ De verwachting is dat de doelstelling eind 2016 behaald wordt; er zijn inmiddels 141 verenigingsambassadeurs actief en er worden nog meer ambassadeurs geworven.
- ⦿ Meer dan 50% van de aangesloten verenigingen en loopgroepen heeft aandacht voor en betrokkenheid bij de EK. Verenigingsambassadeurs dragen bij aan de kaartverkoop; dagelijks worden er 4.000 tot 5.000 kaarten verkocht aan leden van de Atletiekunie.
 - ? Doelstelling niet gemeten. In totaal zijn 126.434 kaarten verkocht voor de EK, er heeft geen registratie plaatsgevonden van het aantal verkochte tickets aan leden van de Atletiekunie. Tijdens de verenigingsacties voorafgaand aan de start van de kaartverkoop zijn in totaal 3.746 kaarten verkocht. Daarnaast zijn er vele duizenden andere leden van de Atletiekunie op eigen gelegenheid naar de EK gekomen. Deze bezoeken zijn niet geregistreerd omdat bij het kopen van een toegangkaart niet de vraag gesteld is of de bezoeker lid is van een atletiekvereniging.

Doelstellingen in Amsterdam:

- 🕒 Via de scholenprogramma's, instroomactiviteiten bij verenigingen en buurt / wijkevenementen neemt het aantal jeugd- en jongerenleden bij Amsterdamse verenigingen vanaf 2012 jaarlijks toe met 5%. In 2016 is het ledenaantal van Amsterdamse atletiekverenigingen gestegen naar 835 pupillen en 779 junioren.
- ✓ Doelstelling behaald. Het aantal pupillen is gestegen naar 1.002 leden en het aantal junioren naar 813 leden.

Conclusies en aanbevelingen

- 🕒 Er zijn inmiddels 141 verenigingsambassadeurs actief in Nederland. Daarnaast zijn er in 19 van de 24 regio's regionale coördinatoren aangesteld; in vijf regio's is de functie vacant en vindt momenteel de werving van een nieuwe coördinator plaats.
- 🕒 Er bestaan grote verschillen tussen verenigingen met betrekking tot betrokkenheid bij de EK, de inspanningen om leden te werven en de moeite die wordt gedaan om leden te behouden. 49% van de ambassadeurs is van mening dat de eigen atletiekvereniging voldoende betrokken was bij de EK Atletiek 2016. 46% van de ambassadeurs is het gelukt om leden enthousiast te maken voor de EK. Het is 10% van de verenigingen volgens ambassadeurs gelukt om niet-leden enthousiast te maken voor atletiek.
- 🕒 Het aantal pupillen is tussen 2012 en 2015 met 21% gegroeid naar 18.521 leden. Ook het aantal junioren is gegroeid, namelijk met 11%. In Amsterdam is het aantal pupillen met 48% gegroeid naar 1.002 leden en het aantal junioren is met 32% naar 813.
- 🕒 Verenigingen zouden meer oog kunnen hebben voor de mogelijkheden die een groot sportevenement biedt. De Atletiekunie en de gemeenten kunnen verenigingen beter ondersteunen bij het opzetten van activiteiten, door het leveren van standaard (communicatie)pakketten, het faciliteren van contacten met scholen en door in een eerder stadium met verenigingen om de tafel te gaan en duidelijke afspraken te maken.
- 🕒 Er is een goede start gemaakt door de Atletiekunie met de ondersteuning in het werven van trainers en vrijwilligers. Het verdient aanbeveling om deze ondersteuning ook de komende jaren voort te zetten.

4.2.4 Brooks 10K Champions Run

Als onderdeel van de EK Atletiek 2016 vond een 10 kilometer run voor recreatieve en bedrijfslopers plaats, de Brooks 10K Champions Run. De run werd direct na de officiële halve marathon, onderdeel van de EK Atletiek 2016, op hetzelfde parcours gelopen. Na de start op het Museumplein liepen de deelnemers over de grachten, door het Vondelpark en over de Albert Cuyp markt. Onderweg passeerden ze bekende Amsterdamse plekken zoals de Hermitage, het Koninklijk Concertgebouw en het Rijksmuseum. Iedereen kon zich inschrijven voor de run: zowel beginnende en ervaren lopers als loopgroepen en bedrijfsteams.

Het aantal aanmeldingen voor de run viel tegen. Waar de doelstelling op 20.000 deelnemers is vastgesteld, kostte het de organisatie veel moeite om 14.000 deelnemers deel te laten nemen. Uiteindelijk telde de run 14.031 inschrijvingen, waarvan 12.279 lopers werkelijk gestart zijn en 12.017 lopers zijn gefinisht. Er zijn volgens de stichting een aantal mogelijke oorzaken aan te wijzen voor dit tegenvallende deelnamecijfer. Een van redenen kan zijn dat de prijs voor deelname te hoog was (€ 29,50). Een tweede reden is dat er te laat is gestart met de communicatie richting het grote publiek; veel mensen hadden hun persoonlijke hardlooptkalender al ingevuld toen de stichting startte met communiceren. En ten slotte is het unieke feit dat het EK-parcours dwars door Amsterdam liep te weinig benadrukt.

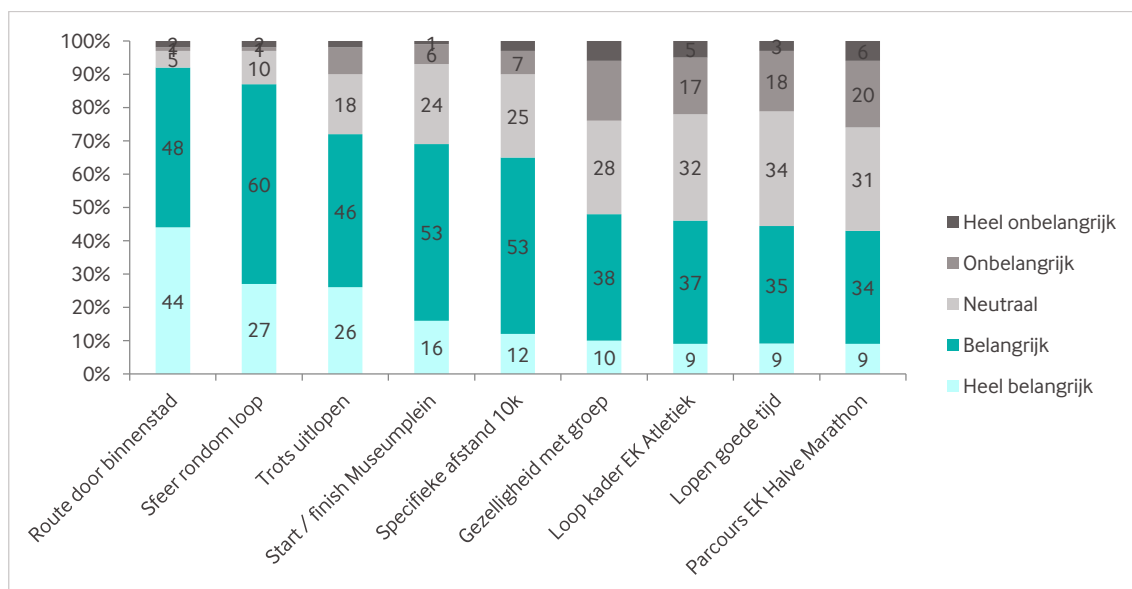
Naast de Brooks 10K Champions Run is er, ter voorbereiding van deze afstand, een voorbereidingsprogramma van 12 weken voor (half) gevorderde lopers of 18 weken voor (absolute) beginnende lopers uitgerold. Ook deze aanmeldingen vielen met 95 deelnemers tegen. Gaandeweg het traject heeft de stichting ervoor gekozen de voorbereidingstrajecten via hardlooptwinkels uit te zetten en niet via de Atletiekunie. Naast een tegenvallend deelnamecijfer is het volgens de organisatie jammer dat deze winkels geen activiteiten meer aanboden na het voorbereidingstraject en de run. Er is ook geen samenwerking met verenigingen tot stand gekomen, bijvoorbeeld door het aanleveren van de emailadressen van deelnemers. Hierdoor is er geen vervolgaanbod voor een potentieel belangrijke doelgroep van atletiekverenigingen; terwijl de periode na de EK juist erg belangrijk is voor de maatschappelijke spin-off op de langere termijn.

Ervaringen

Onder de deelnemers aan de Brooks 10K Champions Run is een digitale vragenlijst verspreid om inzicht te krijgen in hun ervaringen, voorbereiding en eventuele sportbeoefening in de periode na de run. In totaal hebben 3.393 respondenten de vragenlijst geheel of gedeeltelijk ingevuld. Hiervan was 52% man, 48% vrouw, met een gemiddelde leeftijd van 43 jaar, variërend van 16 – 76 jaar. Een vijfde van de respondenten heeft de EK Atletiek bezocht (gemiddeld 1,6 dagen), waarvan 70% 1 dag, 17% 2 dagen en 7% zelfs 5 dagen. 99% van de deelnemende respondenten heeft de loop uitgelopen. Vanwege de warmte en blessure heeft 1% de loop niet uitgelopen. 11% nam deel aan de Businessloop, waarvan 34% via de gemeente Amsterdam.

Motivatie om deel te nemen

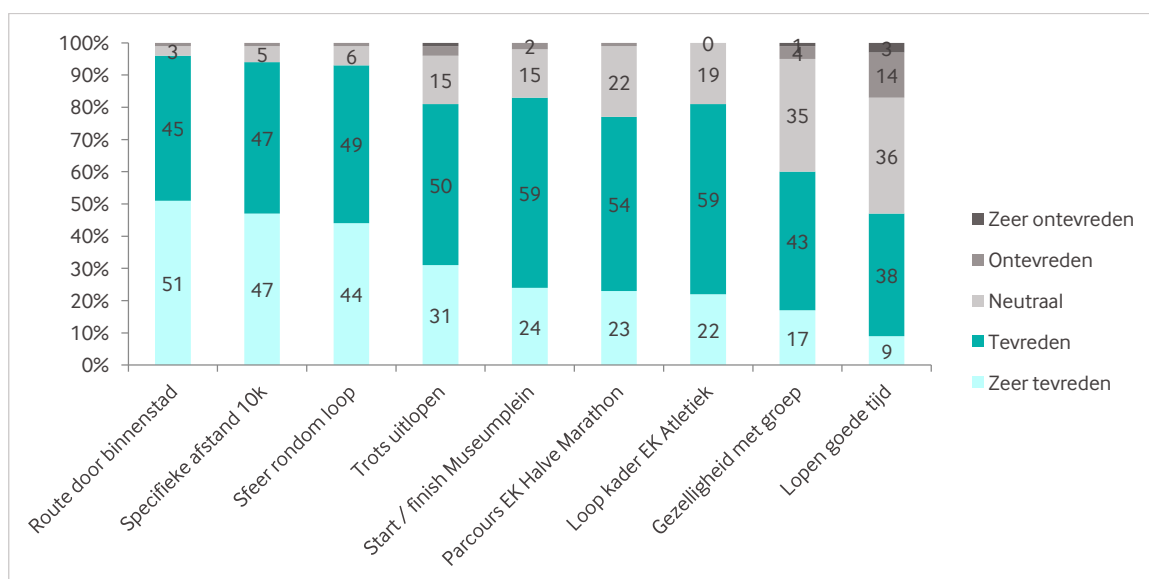
Belangrijkste motivatie om deel te nemen aan de Brooks 10K Champions Run was de route door de Amsterdamse binnenstad en de sfeer rondom de loop. Minder belangrijk waren het parcours van de officiële EK Halve Marathon, het lopen van een goede tijd, de gezelligheid door het lopen met een groep en, het feit dat de loop in het kader van de EK Atletiek 2016 werd georganiseerd (zie figuur 9).

Figuur 9. Motivatie om deel te nemen aan de Brooks 10K Champions Run

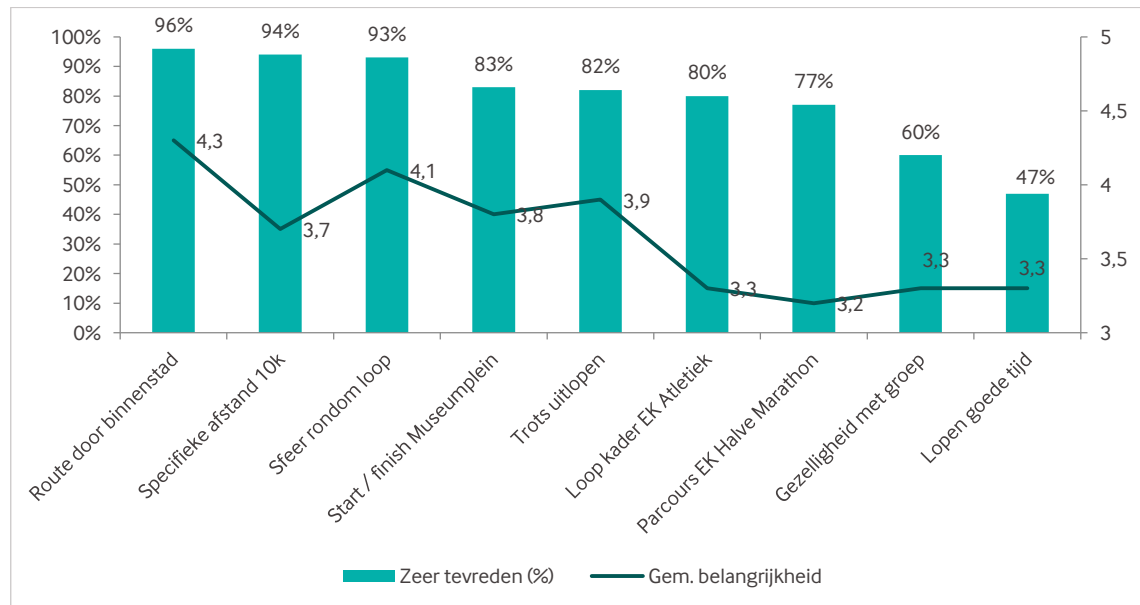
Tevredenheid run

95% vond de Brooks 10K Champions Run (heel erg) leuk. De deelnemers waren het meest tevreden over de route door de Amsterdamse binnenstad, de specifieke afstand van 10 kilometer en de sfeer rondom de loop. Minst tevreden waren ze over de gezelligheid door het lopen met een groep en het lopen van een goede tijd (zie figuur 10).

Figuur 10. Tevredenheid deelname Brooks 10K Champions Run

Meest tevreden waren de deelnemers over aspecten die ook het meest belangrijk waren in de motivatie om deel te nemen: de route door de Amsterdamse binnenstad, de specifieke afstand van 10 kilometer en de sfeer rondom de loop. Minst tevreden waren ze over de minder belangrijke aspecten: gezelligheid door het lopen met een groep en het lopen van een goede tijd (zie figuur 11).

Figuur 11. Motivatie en tevredenheid deelname

Vorbereitung Brooks 10K Champions Run

Voordat deelnemers begonnen te trainen, liep een kwart van de deelnemers (26%) tussen de 5 en 10 km per week en een derde trainde tussen de 10 en 20 km per week. 40% van de respondenten heeft het trainingsvolume in voorbereiding op de Brooks 10K Champions Run verhoogd ten opzichte van de periode daarvoor. De rest van de deelnemers (59%) bleef evenveel kilometers per week hardlopen.

62% van de deelnemers had geen aparte trainingsperiode voor de Brooks 10K Champions Run (traint gedurende het hele jaar), 14% heeft 1-5 weken getraind en 11% heeft niet of nauwelijks getraind. De meeste deelnemers hebben individueel getraind (40%), hebben zich niet specifiek voorbereid (19%), lopen in groepje bij een atletiekvereniging/loopgroep (13%) of in een groep(je) met vrienden (8%).

Ervaring met het voorbereidingsprogramma

1% van de respondenten heeft zich voorbereid via het voorbereidingsprogramma (Run to the Start/bedrijfssportprogramma); hiervan was 94% (zeer) tevreden. Het voorbereidingsprogramma zorgde volgens de deelnemers vooral voor variatie in looptraining, voldoende rust en structuur in de voorbereiding. Dit programma was minder aangepast aan het niveau van de deelnemers en minder gericht op het technisch beter of sneller worden.

Na Brooks 10K Champions Run

Na de Brooks 10K Champions Run is 60% van de deelnemers van plan om hetzelfde aantal kilometers te blijven lopen, een derde wil meer gaan lopen. 43% is waarschijnlijk/zeker van plan om meer te gaan sporten, 19% weet het niet en 39% is waarschijnlijk niet van plan om meer te gaan sporten⁷.

Een derde van de deelnemers is lid van een atletiekvereniging / loopgroep. Van het overige deel is 11% zeker/waarschijnlijk van plan lid te worden van een atletiekvereniging / loopgroep, 27% weet het niet en 63% waarschijnlijk niet⁷.

Feiten

14.031 deelnemers
aan run

95 deelnemers aan het
voorbereidingsprogramma

Doelstellingen

- 🕒 In 2016 nemen 1.000 lopers deel aan het voorbereidingsprogramma Run to the Start op 30 locaties in heel Nederland en 1.500 lopers nemen deel via hun bedrijfssportprogramma.
 - ✗ Doelstelling niet behaald; er namen in totaal 95 lopers deel aan het voorbereidingsprogramma.
- 🕒 15% van de deelnemers aan het voorbereidingsprogramma stroomt door naar verenigingen of loopgroepen.
 - ? Niet gemeten.
- 🕒 50% van de deelnemers aan de recreatieve loop bezoekt minimaal 1 dag de EK.
 - ✗ Doelstelling niet behaald; een vijfde van de lopers die de enquête naar aanleiding van deelname aan de run heeft ingevuld, heeft de EK Atletiek bezocht.

Conclusies en aanbevelingen

- 🕒 Het aantal aanmeldingen voor de Brooks 10K Champions Run viel tegen. De run telde 14.031 inschrijvingen, 12.279 starters en 12.017 finishers. Mogelijke oorzaken zijn: deelname te duur, te late start van communicatie en te weinig benadrukt dat het parcours dwars door Amsterdam liep. Deze laatste mogelijke oorzaak is belangrijk, omdat uit onderzoek blijkt dat de belangrijkste motivatie om deel te nemen aan de run de route door de Amsterdamse binnenstad was. Ook het aantal aanmeldingen voor het voorbereidingsprogramma van de run viel tegen: het aantal deelnemers bleef steken bij 95.

⁷ Door afronding tellen deze percentages op tot 101%.

- 95% vond de Brooks 10K Champions Run (heel erg) leuk. Daarnaast was 94% van de deelnemers aan het voorbereidingsprogramma hier (zeer) tevreden over. Een derde van de deelnemers aan de run is al lid van een atletiekvereniging of loopgroep. Van de overige groep is 11% zeker of waarschijnlijk van plan om lid te worden van een atletiekvereniging of loopgroep, 27% weet het nog niet en 63% waarschijnlijk niet. Uit deze cijfers blijkt dat een deel van de deelnemers aan de loop een potentiële doelgroep voor atletiekverenigingen is.
- De Atletiekunie heeft uiteindelijk geen rol gespeeld in het voorbereiden van de deelnemers op de BROOKS 10K run via hun bestaande run-to-the-start programma. Het is de beslissing van de stichting EK Atletiek geweest om de trajecten uit te voeren in samenwerking met BROOKS. Omdat het project is georganiseerd door een commerciële partij en er vooraf geen duidelijke afspraken over de registratie van deelnemers zijn gemaakt, beschikken de Atletiekunie en gemeente Amsterdam niet over de gegevens van deze groep. Hierdoor kan er geen gericht vervolg aan het project worden gegeven, wat een gemiste kans is.
- Het is aan te bevelen om bij een volgend evenement gebruik te maken van bestaande programma's en netwerken van de betrokken sportbond. Het is aannemelijk dat dit had geleid tot hogere deelname aan de voorbereidingstrajecten. Dit betekent dat zo'n project bij voorkeur uitgevoerd wordt door de sportbond of een gemeente, ofwel dat er vooraf betere afspraken worden gemaakt met commerciële partijen over uitwisseling van deelnemersgegevens en organisatie van vervolgtacties.

4.2.5 Kennisdeling

Voorafgaande aan en tijdens de EK atletiek Amsterdam 2016 zijn diverse projecten uitgezet om kennisdeling te vergroten. De projecten hadden betrekking op:

- Bijscholingen sporttechnisch kader en vakdocenten;
- Congressen en seminars;
- Young Leaders Forum.

Bijscholingen sporttechnisch kader en vakdocenten

Om kinderen in het onderwijs en bij de verenigingen op een goede manier te laten kennismaken met de atletiek, zijn trainers en vakdocenten nodig. De gemeente Amsterdam biedt daarom bijscholingen aan voor docenten en ROC-studenten krijgen een opleiding tot atletiektrainer aangeboden. Tevens werd een toolkit 'Hoe werf je jeugdtrainers?' ontwikkeld.

Binnen atletiekverenigingen wordt met enige regelmaat een trainerstekort ervaren, met name van jeugdtrainers. Vroeger was er bij verenigingen vooral vraag naar ondersteuning bij het opleiden van trainers. De laatste jaren verschoof die vraag steeds meer naar de werving van geschikte (jeugd)trainers. Verenigingen bleken onvoldoende in staat om méér mensen te enthousiasmeren om jeugdtrainer te worden. Om verenigingen beter te ondersteunen bij de werving van jeugdtrainers is de 'toolkit' ontwikkeld door de Atletiekunie. Deze toolkit bevat een mix van communicatie- en campagnemiddelen die verenigingen beter in staat moet stellen om nieuw kader te werven.

De Atletiekunie wil daarnaast dat trainers en bestuurders van atletiekverenigingen en LO-docenten continu worden bijgeschoold. In aanloop naar het EK Atletiek werden de docenten lichamelijke opvoeding van de vijf grootste gemeenten van Nederland opgeleid in Athletics Movements en Athletics Champs. In Amsterdam werd in de periode 2012-2016 driemaal een docentenscholing georganiseerd voor vakdocenten bewegingsonderwijs in primair en voortgezet onderwijs. Daarnaast werden met de twee grootste MBO sportopleidingen in Amsterdam afspraken gemaakt over het begeleiden en opleiden van ROC-studenten tot atletiektrainer.

Congressen en seminars

Voorafgaand aan en tijdens de EK zijn verscheidene kennisdelingsbijeenkomsten georganiseerd. Een groot deel van deze bijeenkomsten vond plaats op de Vrije Universiteit Amsterdam (VU). Tijdens de EK Atletiek zijn er 29 seminars en congressen op de VU georganiseerd. De behandelde thema's waren erg divers; van bijeenkomsten voor vrijwilligers of bijscholingen voor trainers, tot bijeenkomsten over sport voor mensen met een beperking.

- 🕒 De Atletiekunie heeft in de aanloop naar de EK onderzoeken laten doen naar diverse effecten van bewegen, o.a. voor de jeugd en in de loopsport. Daarover vond tijdens de EK een congres plaats.
- 🕒 Amsterdam Institute of Sport Science (AISS) en de Vrije Universiteit (VU) organiseerden in aanloop naar de EK Atletiek een vijftal wetenschappelijke publiekslezingen. Tijdens deze lezingenreeks werden uiteenlopende en actuele thema's behandeld.

Een overzicht van congressen en seminars die hebben plaatsgevonden tijdens de EK is hierna opgenomen.

Datum	Titel	Aantal deelnemers	Organisator
3-4 juli	Medical congress	70	European Athletics
5-jul	Technical Meeting	150	Stichting EK Atletiek
6-10 juli	Young Leaders Forum	80	European Athletics & EK Atletiek
6-jul	Bijscholing docenten/ trainers	100	Atletiekunie
7-jul	Congres effecten sportevenementen	160	Atletiekunie
7-jul	NOC*NSF sportief verbinden	140	NOC*NSF
7-jul	Cluster 50+ bijeenkomst	20	Atletiekunie
7-jul	Antea Polytan	60	Polytan
8-jul	Spin-off topsportevenementen	120	NOC*NSF
8-jul	Bijeenkomst partners/sponsors Atletiekunie	35	Atletiekunie
8-jul	Bijeenkomst opleiders en docenten	25	Atletiekunie
8-jul	Bijeenkomst Yakult Start to Run	125	Atletiekunie
8-jul	Loopsportoverleg	20	Atletiekunie
8-jul	Congres voor loopevenementen	65	Atletiekunie
8-jul	JOGG	120	Jongeren Op Gezond Gewicht
9-jul	Paralympisch seminar	50	Atletiekunie
9-jul	OIM Orthopedie	75	OIM
10-jul	Bijeenkomst parcoursmeters - Atletiekunie	20	Atletiekunie

Young Leaders Forum

Een derde initiatief was de organisatie van het Young Leaders Forum, gericht op jongeren uit de deelnemende 50 Europese landen die als vrijwilliger in de samenleving een bijdrage willen leveren aan het bevorderen van sport en een gezonde leefstijl. De Europese Atletiekfederatie (European Athletics) heeft een Young Leaders Community. Dit is een platform voor actieve jonge mensen die geïnteresseerd zijn in het ontwikkelen van hun vaardigheden met betrekking tot werk en life skills en die dienstverlenend willen zijn aan de gemeenschap. Iedere twee jaar richt de community zich op het UNESCO Young Leaders Forum, dat wordt georganiseerd tijdens de EK Atletiek en waarvoor ongeveer 62 jongeren zijn uitgenodigd vanuit de deelnemende federaties.

De Young Leaders hebben tijdens de EK een 5-daags programma gevolgd waar diverse thema's centraal hebben gestaan zoals leiderschap, communicatie en projectmanagement. Er zijn inspirerende sprekers aangetrokken zoals Lord Sebastian Coe (voorzitter van de IAAF).

Over het algemeen is de organisatie tevreden over het aantal aanmeldingen voor de verschillende bijeenkomsten. De landelijke bijeenkomst voor gymleraren voorafgaand aan de EK bleek de grootste uitdaging. Dit werd enerzijds veroorzaakt doordat de Atletiekunie niet in rechtstreeks contact staat met gymleraren. Het bereiken van deze personen liep via derden. Daarnaast is de bereidheid bij gymleraren om op de vrije woensdagmiddag naar Amsterdam te komen minder groot.

Feiten

Tussen 2012 en 2016 zijn er ruim 300 trainers opgeleid tot (kindgerichte) jeugdathletiektrainer. Op ruim 20 locaties hebben die opleidingen plaatsgevonden (met gemiddeld 15 deelnemers). Naast deze 'volledige opleiding' zijn er ook zogenoemde bijscholingen georganiseerd voor personen die reeds trainer waren. Het kindgericht handelen is tussen 2012 en 2016 bijgebracht aan circa 500 trainers via 36 bijscholingen.

In totaal hebben 325 docenten Lichamelijke Opvoeding een bijscholing/opleiding 'kindgerichte atletiek' gehad. De lokale opleidingen trokken ongeveer 220 deelnemers (Amsterdam 100, Rotterdam 30, Den Haag 30, Utrecht 30, Eindhoven 30) en de landelijke scholing gecombineerd met een bezoek aan het Olympisch Stadion trok 105 deelnemers.

Hieronder wordt het aantal deelnemers per bijeenkomst weergegeven. Waar beschikbaar wordt ook de gemiddelde waardering weergegeven:

				
<i>Landelijke scholing kindgerichte atletiek</i>	<i>Congres jeugd en bewegen</i>	<i>Congres effecten van bewegen op de psyche</i>	<i>Congres gehandicaptensport</i>	<i>Young Leaders Forum</i>
105 deelnemers	93 deelnemers	67 deelnemers	50 deelnemers	62 deelnemers uit 46 landen
	Beoordeeld met 7,0	Beoordeeld met 8,1		

Doelstellingen

- 🕒 In 2016 worden minimaal 500 docenten lichamelijke opvoeding opgeleid tot kindgerichte jeugd atletiektrainer.
 - ✓ Doelstelling behaald; er zijn ruim 300 trainers opgeleid tot (kindgerichte) jeugdtrainer en het kindgericht handelen is bijgebracht aan circa 500 trainers.
- 🕒 3 MBO/HBO sportopleidingen gebruiken structureel de Atletiek-lessenmap.
 - ? Niet gemeten. De indruk is dat de lessenmap goed is ontvangen en wordt gebruikt binnen het onderwijs. Er zijn echter geen harde afspraken gemaakt met onderwijsinstellingen over het structurele gebruik van de lessenmap.
- 🕒 Jaarlijks worden er 200 extra jeugdtrainers opgeleid via onderwijsinstellingen.
 - ✓ Doelstelling behaald; in totaal hebben 325 docenten lichamelijke opvoeding een opleiding 'kindgerichte atletiek' gehad.
- 🕒 Een succesvolle organisatie (deelnemers zijn tevreden en geven aan nieuwe kennis te hebben opgedaan) van verschillende congressen en het Young Leaders Forum.
 - ✓ Doelstelling behaald; de congressen die geëvalueerd zijn worden beoordeeld met minimaal een 7,0.

Conclusies en aanbevelingen

- 🕒 Vanaf 2012-2016 zijn er ruim 300 trainers opgeleid tot (kindgerichte) jeugdathletiektrainer. Het kindgericht handelen is tussen 2012 en 2016 bijgebracht bij circa 500 trainers via 36 bijscholingen. In totaal hebben 325 docenten Lichamelijke opvoeding een opleiding 'kindgerichte atletiek' gehad.
- 🕒 Er is dus een goede start gemaakt met het opleiden van trainers en docenten. Deze lijn zal ook de komende jaren moeten worden voortgezet. Daarnaast is het een aanbeveling om de kwaliteit van de opleidingen en de mate waarin het verenigen lukt om kwalitatief goede trainers te werven en te behouden, te blijven monitoren en waar nodig bij te sturen.

4.2.6 Internationaal Para Athletics Challenge

Een aantal Paralympische atletiekonderdelen is in het wedstrijdprogramma van de EK geïntegreerd om sport voor mensen met een beperking op Europees niveau te promoten en de integratie te bevorderen. Bekende Nederlandse atleten gingen de strijd aan met andere Europese atleten. Daarnaast werkten verenigingen in het kader van de breedtesport samen om in Amsterdam een breed aanbod voor deze groepen te realiseren wanneer daar vraag naar is. Dit is gedaan door de toegankelijkheid van activiteiten en evenementen voor deze doelgroepen te vergroten en door de ondersteuning van Sportservice bij het opzetten van een aanbod voor deze doelgroep. Hierbij is speciale aandacht voor het opleiden van voldoende gekwalificeerd kader (trainers) die deze doelgroep training kan geven.

Het integreren van de gehandicaptensport in het reguliere sportprogramma sluit volgens de organisatie goed aan bij het motto 'Athletics like never before'. In totaal stonden er acht IPAC-onderdelen op het programma. Eén daarvan vond plaats op het Museumplein, de overige zeven onderdelen speelden zich af in het Olympisch Stadion. Daarnaast vond er op 10 juli in het Olympisch Stadion een mini EK Atletiek plaats voor kinderen met een beperking. Tijdens dit mini EK kregen kinderen door OIM aangemeten blades, waarmee ze op een sportieve manier met elkaar konden strijden.

Gemeente Amsterdam heeft zich met betrekking tot IPAC daarnaast op de breedtesport gericht. De zichtbaarheid van de IPAC-onderdelen tijdens de EK zorgt voor bewustwording, maar de gemeente wil dat de doelgroep ook na de EK bij atletiekverenigingen terecht kan. De gemeente speelde hierin een bemiddelende rol. Daarbij is vooral de vraag gesteld: 'Waar ligt de behoefte?', om te voorkomen dat er teveel aanbodgericht wordt gewerkt. Gemeente Amsterdam had graag meer IPAC onderdelen in de side-events zien terugkomen, zoals een loop voor gehandicapten. Nu is IPAC volgens de gemeente nog te veel alleen aan het hoofdevenement gekoppeld en te weinig aan het stimuleren van de nog niet bewegende doelgroep via het breedtesportprogramma.

Feiten

IPAC activiteiten tijdens de EK Atletiek 2016:

6

juli

Museumplein

- Discuswerpen mannen

9

juli

Olympisch Stadion

- 100 meter vrouwen – T34 (spasticiteit in onderste ledematen)
- 100 meter mannen – T34 (spasticiteit in onderste ledematen)
- Verspringen mannen - T20, T42/T44 (T20: atleten met een verstandelijke beperking, T42: (dubbel- of enkelzijdige) boven beenamputatie, T44: onderbeenamputatie.)
- 800 meter mannen – T54 (verlamming aan beide zijden van het onderlichaam met goede rompfunctie)
- 100 meter mannen – T37 (halfzijdige verlamming)
- 1.500 meter vrouwen – T53, T54 (T53: verlamming aan beide zijden van het onderlichaam zonder goede rompfunctie, T54: verlamming aan beide zijden van het onderlichaam met goede rompfunctie)
- 200 meter vrouwen – T43/44 (onderbeenamputatie)

Breedtesport Amsterdam:

Voor mensen met een beperking in Amsterdam is inmiddels het volgende aanbod gerealiseerd:

- A atletiek bij ATOS: atletiek voor mensen met een verstandelijke en soms ook motorische beperking.
- G atletiek bij Phanos: atletiek voor zeer moeilijk lerende kinderen.
- Koplopers bij Phanos: een loopgroep voor mensen met een psychiatrische achtergrond.
- Prothese groep Phanos: een (loop)training voor mensen met een prothese (of andere voorziening).
- Running Blind: hardloop- en wandelgroepen voor mensen met een visuele handicap.
- Only Friends: sport, waaronder atletiek, voor kinderen en jongeren met een lichamelijke of verstandelijke beperking of een chronische ziekte.

Doelstellingen

Doelstelling Nederland:

- Door integratie van een aantal IPAC onderdelen in het wedstrijdprogramma richt het evenement zich op de promotie van de gehandicaptensport op Europees niveau.
 - Doelstelling behaald; de integratie van de IPAC onderdelen in het reguliere wedstrijdprogramma is gerealiseerd, waardoor de zichtbaarheid van de IPAC onderdelen is vergroot.

Doelstelling Amsterdam:

- In 2016 is het atletiek aanbod van Amsterdamse atletiekverenigingen voor mensen met een handicap verdubbeld ten opzichte van 2012 (2 groepen).
 - Doelstelling behaald; er zijn in Amsterdam inmiddels zes verschillende projecten voor mensen met een beperking bij atletiekverenigingen gerealiseerd.

Conclusies en aanbevelingen

- Met het integreren van de Paralympische atletiekonderdelen in de EK Atletiek, is de zichtbaarheid van de gehandicaptensport vergroot, en daarmee ook een stap gezet in de integratie.
- Gemeente Amsterdam is erin geslaagd om het aantal voorzieningen voor mensen met een beperking bij Amsterdamse atletiekverenigingen meer dan te verdubbelen.
- Aanbeveling is dat de integratie van de IPAC-onderdelen zich bij een volgend sportevenement niet alleen richt op het evenement zelf, maar ook op de breedtesport. Bijvoorbeeld door het organiseren van een run voor mensen met een beperking.
- Daarnaast zouden de Atletiekunie en gemeente Amsterdam de handen ineen kunnen slaan om andere gemeenten en atletiekverenigingen te stimuleren meer inspanningen te leveren voor de gehandicaptensport, zodat het aantal plekken waar mensen met een beperking atletiek kunnen beoefenen de komende jaren groeit.

4.2.7 Daily Runs

Tijdens de EK atletiek zijn diverse runs georganiseerd voor verscheidende doelgroepen.

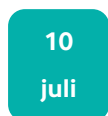
Kidsrun

Het Olympiaplein is tijdens de EK omgetoverd tot een mini-EK voor kinderen. Kinderen van 4 tot en met 12 jaar mochten meedoen. Het parcours rondom het Olympiaplein was ongeveer 800 meter, voor de jongste kinderen was er een 200 meter run met de mogelijkheid voor de ouders om gezellig met hun kinderen mee te rennen.

Walking Amsterdam

Er zijn drie routes van 15 km afgelegd door Amsterdam, de routes kwamen samen in het Vondelpark. Vanaf hier volgden alle routes dezelfde weg naar het Olympisch Stadion.

BROOKS 10k Champions Run

15.000 lopers konden meedoen aan de 10 kilometer run door het centrum van Amsterdam. Aan de BROOKS 10k Run zijn een studenten run en een business run gekoppeld.

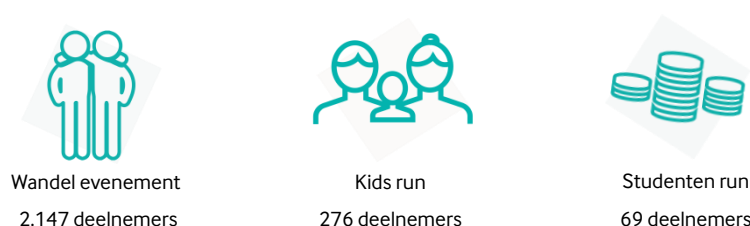
Johan Cruyff Foundation

Met de inschrijving voor de Brooks 10K Champions Run heeft iedere deelnemer de Johan Cruyff Foundation, social partner van de EK Atletiek 2016, gesteund. De Cruyff Foundation brengt jeugd in beweging. Door sport en spel worden kinderen fitter, leren ze met elkaar om te gaan en ontwikkelen ze zichzelf. De Cruyff Foundation brengt elke week meer dan 100.000 kinderen wereldwijd in beweging dankzij de meer dan 200 Cruyff Courts, de meer dan 200 basisscholen met een Schoolplein¹⁴ en door de ondersteuning van sportprojecten en activiteiten voor kinderen met een beperking.

Le Champion

De uitvoering van het project Daily Runs was verantwoordelijkheid van Le Champion, omdat deze marktpartij hier veel ervaring mee heeft. Le Champion zou, eventueel samen met andere partners, verscheidene runs organiseren. Zo heeft Brooks de Brooks 10K Champions Run geadopteerd als naamgever. Het idee was dat er elke dag een run zou worden georganiseerd voor een andere doelgroep. Het werven van deelnemers voor de Brooks 10K Champions Run is moeizaam verlopen, hier is veel aandacht op gericht. Waardoor de organisatie van de overige runs naar de achtergrond is geraakt. De organisatie heeft hier een bewuste keuze in gemaakt. Pas vlak voor de EK werd besloten ook een wandelevenement, kids run en studenten run te organiseren.

Feiten

Doelstellingen

- De verschillende runs moeten zorgen voor deelname en bezoek aan de EK en meer mensen interesseren voor de loopsport.
- ? Doelstelling niet gekwantificeerd en niet gemeten. Tevens was de doelstelling dat er elke dag een run zou zijn. Dit is niet gebeurd.

Conclusies en aanbevelingen

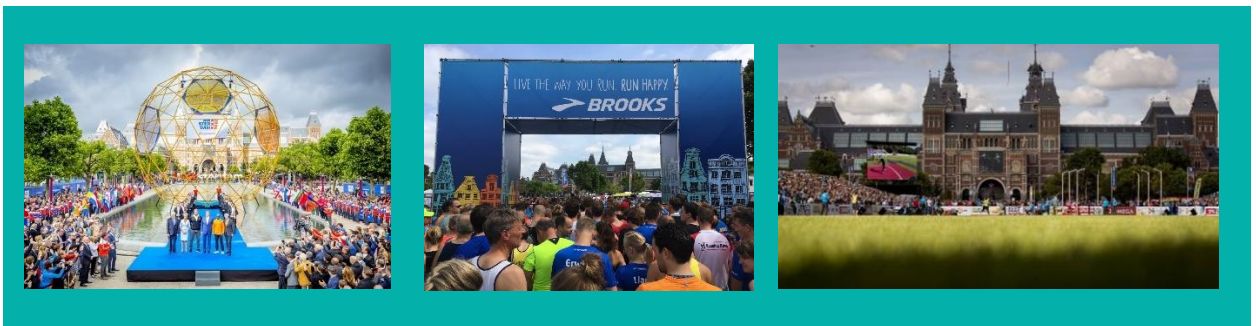
- Het was de bedoeling dat er elke dag een run plaats zou vinden. Maar omdat er geen duidelijke afspraken zijn gemaakt over welke runs zouden plaatsvinden, werd de organisatie ervan te vrijblijvend. Vanwege tegenvallende resultaten van de Brooks 10K verdwenen de andere runs hierdoor al snel naar de achtergrond.
- Aanbeveling is om in een beginstadium actiever op zoek te gaan naar de juiste partijen om de run te organiseren. Zorg ervoor dat de vrijblijvendheid niet te groot wordt naarmate het hoofdevenement dichterbij komt. De kans is dan groot dat tijd opgaat aan andere zaken.
- Zorg er daarnaast voor dat er meetbare doelstellingen worden opgesteld en dat er een duidelijk uit te voeren activiteit wordt gekoppeld aan deze doelstelling. 'Hoe gaan we ervoor zorgen dat mensen die aan de run deelnemen zich meer gaan interesseren voor de loopsport?' En: 'Welke vervolgacties koppelen we hieraan?'
- Het is aan te bevelen om te zorgen voor voldoende personele capaciteit voor communicatie over de side-events, zeker bij projecten waar werving van deelnemers van essentieel belang is voor succes.

4.2.8 Museumplein

Op 5 juli vond de officiële opening van de EK atletiek Amsterdam 2016 plaats op het Museumplein in het bijzijn van Zijne Koninklijke Hoogheid Koning Willem-Alexander en de Minister van VWS. Voorafgaand de opening werd de openingspersconferentie georganiseerd in het Stedelijk Museum.

Op de eerste twee dagen van de EK Atletiek 2016 (6 en 7 juli) werden de kwalificatiewedstrijden bij de mannen en de vrouwen voor het speer- en discuswerpen op het Museumplein georganiseerd. Door onderdelen op het Museumplein te organiseren, is de atletieksport ook naar de mensen gebracht die niet zo snel naar het stadion komen. Het evenement op het Museumplein is zo laagdrempelig mogelijk gemaakt, zodat iedereen die dat wil, kon komen kijken. De video schermen in het Olympisch Stadion en op het Museumplein waren aan elkaar geschakeld, waardoor de verbinding werd gelegd tussen beide wedstrijd venues. Op zondag 10 juli was het Museumplein het decor van de start en finish van de EK halve marathon en de BROOKS 10k Champions Run.

Naast de diverse activiteiten rondom het Olympisch Stadion, was er op het Museumplein plaats voor diverse clinics en konden kinderen kennis maken met de atletieksport. Ten opzichte van het projectplan is het project Museumplein verder uitgebreid door de runs aan het plein te koppelen en de JE KAN HET campagne een plek te geven op het plein met de JE KAN HET bus.

Feiten

5

juli

Opening van de EK Atletiek 2016
300 genodigden, 1.000 bezoekers

6

juli

Kwalificaties van het speer en discuswerpen (inclusief IPAC onderdelen).
4600 bezoekers

7

juli

Kwalificaties van het speer en discuswerpen (inclusief IPAC onderdelen).
3.500 bezoekers

10

juli

EK Halve marathon, gevolgd door de Brooks 10K Champions Run.
3.000 bezoekers

Doelstellingen

- ☉ Mensen die niet zo snel naar het stadion komen maken ook kennis met de atletieksport en worden enthousiast gemaakt.
- ❓ Doelstelling niet gekwantificeerd. In totaal zijn er tijdens de EK 12.100 bezoekers naar het Museumplein gekomen om de activiteiten te bekijken.

Conclusies en aanbevelingen

- ☉ Over het hele evenement genomen bezocht zestig procent van de bezoekers alleen het Olympisch Stadion, zeventien procent bezocht alléén het Museumplein en bijna een kwart legde een bezoek aan beide locaties af. Zestien procent van de bezoekers bezocht de beide locaties op één dag, met name op donderdag.
- ☉ De activiteiten op het Museumplein hebben bijgedragen aan de zichtbaarheid van de atletieksport. Verondersteld kan worden dat er door de activiteiten op het Museumplein mensen in aanraking zijn gekomen met de sport die niet zo snel naar het stadion komen. Of bezoekers aan het Museumplein ook daadwerkelijk enthousiast zijn geworden over de atletieksport, is niet gemeten.
- ☉ De activiteiten op het Museumplein hebben bijgedragen aan de bekendheid van de EK atletiek en aan de promotie van de stad Amsterdam als evenementenstad.
- ☉ Aanbeveling is om verenigingen bij een soortgelijke activiteit in de toekomst te stimuleren om aanwezig te zijn bij de activiteiten. Met zo'n evenement kunnen verenigingen namelijk op laagdrempelige manier laten zien wat zij te bieden hebben.
- ☉ Daarnaast zouden verenigingen, de Atletiekunie en gemeente de handen ineen kunnen slaan om een jaarlijks terugkerend atletiekevenement te organiseren, toegankelijk voor alle doelgroepen.

4.3 Sportstimuleringsprogramma Atletiek

Tussen 1 september 2013 en 31 juli 2017 loopt in Amsterdam het Sportstimuleringsprogramma Atletiek met als missie om alle Amsterdammers warm te laten lopen voor atletiek in aanloop naar, tijdens en na de EK Atletiek 2016. Om de doelen en resultaten van dit gemeentelijke programma te behalen zijn er 17 projecten gerealiseerd die op verschillende vlakken en domeinen de Amsterdammer kennis laten maken met atletiek. Maar ook de Amsterdammer stimuleert om actief mee te doen aan atletiekactiviteiten en aanzet om uiteindelijk meer Amsterdammers structureel atletiek te laten beoefenen. Veel van deze activiteiten en projecten waren herkenbaar via de uitingen van de JE KAN HET-campagne, één van de onderdelen van het gemeentelijke programma.

Zes van de acht projecten uit het projectplan van de EK Atletiek 2016 sloten aan op het Sportstimuleringsprogramma Atletiek van de gemeente Amsterdam en werden (gedeeltelijk) samen georganiseerd. Zo viel de organisatie van de school atletiek in Amsterdam volledig onder de verantwoordelijkheid van de gemeente

Amsterdam, werden de Athletics School Champs gezamenlijk georganiseerd en ook bij kennisdeling, verenigingsactiviteiten, IPC events en Museumplein was er samenwerking met een bijdrage vanuit het Sportstimuleringsprogramma Atletiek.

Hieronder een greep uit de overige projecten van de gemeente Amsterdam, inclusief resultaten:

JE KAN HET Atletiektoer

Iedereen - jong en oud, op gymmen of pumps - kon de atletieksport uitproberen op een leuke en laagdrempelige manier wanneer de JE KAN HET Atletiektoer in de buurt was. Van maart 2016 tot aan de EK Atletiek reed een speciale JE KAN HET promotie bus, met een pop-up atletiekbaan, door Amsterdam. Zowel de EK als de atletieksport werden hierbij gepromoot.

- ⦿ Onderdelen: Kogelstoten, Hoogspringen, Speerwerpen, Sprinten en Hordelopen.
- ⦿ Aanwezig op 15 scholen, tijdens 17 evenementen en op 21 pleinen of winkelcentra.
- ⦿ Per dag gemiddeld zo'n 150 bezoekers (voornamelijk kinderen).
- ⦿ In totaal kwamen meer dan 8.000 deelnemers in beweging met de JE KAN HET Atletiektoer.

Spectaculars

JE KAN HET is een aanmoediging om atletiek te ervaren en dat gebeurt ook op ludieke wijze met zogenaamde spectaculars. Op veel verschillende plekken in de stad waren, vanaf 100 dagen voor de EK Atletiek, opvallende tijdelijke atletiekuitdagingen te vinden in het gewone straatbeeld.

- ⦿ Er waren 7 blikvangers (speciale vuilnisbakken om afval in te werpen), 8 sprintbanen, 5 kogelstootcourts en 2 verspringbakken
- ⦿ Deze 22 spectaculars waren geplaatst in alle stadsdelen van Amsterdam. Deze spectaculaire atletiekonderdelen lagen in de openbare ruimte en waren toegankelijk voor alle Amsterdammers en voorzien van instructies ter activatie.
- ⦿ Daarnaast zijn er 80 'greengraffitis' door Amsterdam geplaatst en lag er een vijftal tot de verbeelding sprekende 3D-tekeningen.

Hardlooproutes

In Amsterdam is een nieuwe werkwijze ontwikkeld voor uniforme bewegwijzering en aanleg van nieuwe, bestaande en toekomstige hardlooproutes. Als legacy van het Sportstimuleringsprogramma Atletiek zijn 5 nieuwe hardlooproutes aangelegd volgens deze nieuwe methode, dit zijn:

- ⦿ Flevopark.
- ⦿ Westerpark Noord.
- ⦿ Westerpark Zuid.
- ⦿ Marine Terrein.
- ⦿ Martin Luther Kingpark.

Portal atletiek.amsterdam

Alles en iedereen die met hardlopen en atletiek in Amsterdam te maken heeft, komt samen op het platform www.atletiek.amsterdam. Dit platform is een ontmoetingsplek voor Amsterdamse (potentiële) atleten, hardlopers en aanbieders van evenementen, trainingen en loopgroepjes. Bovendien is het de tool om de interesses van Amsterdammers op het gebied van bewegen en sport in kaart te brengen en te werken aan een passend aanbod. De portal is sinds september 2015 online.

- 🕒 De site heeft inmiddels meer dan 15.000 bezoekers gehad.
- 🕒 De nieuwsbrief bereikt ruim 1.300 geïnteresseerden.

Voor meer informatie over en de resultaten van het Sportstimuleringsprogramma Atletiek verwijzen wij naar de Eindrapportage Sportstimuleringsprogramma Atletiek van de gemeente Amsterdam.

4.4 De periode na de EK

4.4.1 Acties

Om de maatschappelijke spin-off voor de lange termijn te laten slagen, is niet alleen de periode vóór en tijdens het evenement belangrijk, maar ook de periode erna. De Atletiekunie wil een deel van de activiteiten die de bond heeft opgezet na 2016 laten terugkomen. Zo is het plan om de landelijke open dag van verenigingen in 2017, 2018 en 2019 te laten terugkeren. Het doel ervan is dat de zichtbaarheid van verenigingen op lokaal niveau groter wordt. Ook de inzet van verenigingsambassadeurs wil de bond stimuleren. Ten tijde van de EK waren er 141 ambassadeurs. Ambassadeurs zijn de vooruitgeschoven pionnen van verenigingen. Zij zijn de voelsprietten van wat er speelt bij verenigingen. Daar wil de Atletiekunie structureel gebruik van maken.

Ook gemeente Amsterdam blijft zich de komende jaren actief inzetten voor atletiek. Het plan is om de Amsterdamse Scholenkampioenschappen Atletiek jaarlijks te laten terugkeren. Ook moeten de trainersopleiding en bijscholingstrajecten blijven bestaan; daarbij hoopt de gemeente dat hun bijdrage steeds minder nodig zal zijn en verenigingen dit op den duur zelfstandig oppakken. Door de investeringskosten die de gemeente heeft gemaakt is het mogelijk om een deel van de acht projecten kostenneutraal door te zetten en door te ontwikkelen. Het is daarbij wel een uitdaging om andere partijen, zoals verenigingen, de toegevoegde waarde voor de lange termijn te laten zien zodat zij ook een deel oppakken. Naast de acht projecten investeert de gemeente ook in de verenigingen zelf. Alle accommodaties zijn (geheel of gedeeltelijk) vernieuwd. De gemeente was dit al van plan, maar de EK heeft een extra impuls gegeven aan de bestaande plannen.

4.4.2 De toekomst

Welk bestaansrecht hebben atletiekverenigingen voor de lange termijn? In Amsterdam lopen ongeveer 200.000 mensen hard, waarvan ongeveer 3.000 mensen bij een atletiekvereniging en veruit de meeste

mensen lopen zelfstandig of met vrienden/bekenden hard. Dit betekent dat het overgrote deel niet bij een vereniging hardloopt, maar bijvoorbeeld bij een bootcamp of hardloopschool. De voornaamste doelstelling voor de gemeente Amsterdam is dat mensen gaan en blijven bewegen. Logischerwijs wordt dan ook gekeken hoe naast verenigingen andere partijen en de Amsterdammer zelf betrokken kunnen worden om in beweging te komen en te blijven. Kinderen zijn een van de focusgroepen waarvoor de gemeente programma's inzet om in beweging te komen en te blijven. Voor atletiek zijn dit zowel baanatletiek en hardlopen. Verenigingen zijn uniek in het aanbieden van het onderdeel baanatletiek, andere aanbieders bieden dit niet aan. Om die reden blijven atletiekverenigingen belangrijk.

Daarnaast wordt sport als middel steeds belangrijker. Een sportvereniging dient volgens sportbonden en gemeenten steeds meer de spil in de wijk te worden en de verbinding met onderwijs, zorg, ouderenorganisaties, maatschappelijk werk en andere maatschappelijke instellingen te zoeken. Ook zou de manier waarop verenigingen bestuurd worden volgens de Atletiekunie minder traditioneel moeten zijn, maar meer gericht om een activiteit op projectmatige basis tot een succes te maken. Bij de samenwerking met verenigingen is het een uitdaging om snel stappen te zetten en plannen daadwerkelijk te verwezenlijken.

De Atletiekunie richt zich steeds meer op verenigingsondersteuning rond visie, met name de ontwikkeling en verspreiding van de open clubgedachte, en veel minder op het blussen van brandjes. In de ideale situatie lossen verenigingen lokale knelpunten zelf op, wordt er binnen de regio's door verenigingen samen een competitie gerealiseerd en wordt gezamenlijk getraind met de beste talenten. Trainers rouleren over de verschillende verenigingen en binnen steden zie je dat er steeds meer kennis wordt gedeeld. Daarbij werken verenigingen intensief samen met gemeenten en andere partners, zoals de Cruyff Foundation.

5 Conclusies en aanbevelingen

Vraagstelling:

Wat is de maatschappelijke impact van de EK Atletiek Amsterdam 2016 en welke factoren hebben daaraan een bijdrage geleverd?

5.1 Algemene conclusies en advies

Uit het onderzoek blijkt dat de EK Atletiek 2016 over het algemeen succesvol is verlopen. De toegankelijkheid van het evenement ook buiten het Olympisch Stadion, de integratie van de paralympische onderdelen en de prestaties van Nederlandse atleten hebben bijgedragen aan dit succes. De wedstrijden zijn goed bezocht en de stad Amsterdam is op de kaart gezet. Zowel met het evenement zelf als met de side-events zijn veel kinderen bereikt en zij hebben enthousiast gereageerd op de verschillende activiteiten. Met betrekking tot het maatschappelijke spin-off programma kan geconcludeerd worden dat 13 van de 21 doelstellingen zijn behaald. Van 5 doelstellingen kunnen we niet met zekerheid zeggen of deze wel of niet behaald zijn. Slechts 3 doelstellingen zijn niet behaald.

Samenwerking een succes

Betrokkenen zijn positief over de samenwerking tussen gemeente Amsterdam, Atletiekunie en stichting EK Atletiek. Dat is ook zeker een van de succesfactoren van het evenement en de maatschappelijke spin-off geweest. Bij de totstandkoming van het plan van aanpak voor het creëren van spin-off is nauw samengewerkt en is rekening gehouden met elkaars belangen en doelstellingen. In de uitvoeringsfase is voldoende met elkaar overlegd voordat een besluit is genomen en er is sprake geweest van een duidelijke rolverdeling. Maar toch ging de samenwerking ook niet zonder slag of stoot. De verschillende belangen en eigen doelstellingen van de betrokken partijen werden bij de uitvoering toch als een uitdaging gezien. Daarnaast was er de dubbele verantwoordelijkheid van de stichting; er is eerder aan de voorbereiding van de maatschappelijke spin-off getornd dan aan de organisaties van het hoofdevenement zelf.

Doelstellingen afstemmen

In de uitvoeringsfase is op een zeker moment discussie ontstaan over de doelstellingen om enerzijds de EK te promoten en anderzijds de sportstimulering een impuls te geven. Deze spanning zat vooral in de communicatie rondom activiteiten waarbij discussie ontstond over de boodschap 'De EK komen naar Amsterdam' en de doelstelling om de Amsterdammer in beweging te brengen.

Investeren in side-events

De extra investeringen van zowel gemeente Amsterdam als de Atletiekunie vormden een belangrijke randvoorwaarde en succesfactor voor de side-events. Daarnaast ontving de stichting een financiële bijdrage

van onder andere het ministerie van VWS, waardoor de maatschappelijke projecten en activiteiten op een kwalitatief hoogwaardige manier konden worden voorbereid en uitgevoerd.

Meetbare doelstellingen en kennis delen

Voor een nog betere borging van de maatschappelijke spin-off is het belangrijk dat er meetbare en realistische doelstellingen worden opgenomen in het projectplan. En dat de kennis beschikbaar wordt gesteld over alle zaken waar een eventorganisator, sportbond of gemeente mee te maken krijgt bij het organiseren van een evenement en de bijbehorende side-events. Op die manier kunnen ook toekomstige eventorganisatoren deze kennis gebruiken bij het vormgeven van een maatschappelijk spin-off programma.

Commerciële partijen

Eén van de uitdagingen waar de organisatie mee te maken heeft gekregen, is de samenwerking met commerciële partijen. Deze samenwerking is wisselend verlopen. Aan de ene kant is de snelle reactietijd, de beschikbaarheid overdag en de pragmatische insteek van commerciële partijen een groot voordeel ten opzichte van samenwerken met organisaties die afhankelijk zijn van vrijwilligers. Maar commerciële partijen zijn ook vooral gericht op de opdracht en hebben weinig oog voor de maatschappelijke spin-off. Zij gaan voor de meest pragmatische insteek binnen de opdracht en kijken minder naar het grotere geheel. Omdat de maatschappelijke doelstellingen uit het projectplan niet waren opgenomen in de opdrachtschrijving, verdween de spin-off teveel naar de achtergrond; hierdoor is een aantal doelstellingen niet behaald.

Expliciete samenwerkingsafspraken spin-off

Het is voor de toekomst belangrijk om duidelijke afspraken te maken met samenwerkingspartners, zodat je in een later stadium niet voor verrassingen komt te staan. Dit houdt concreet in dat er duidelijke, meetbare doelstellingen dienen te worden opgenomen in het projectplan en dat er in de opdrachtschrijving met bijvoorbeeld commerciële partijen, expliciet wordt opgenomen wat van deze organisatie verwacht wordt omtrent de maatschappelijke spin-off.

Atletiekverenigingen

Een sportvereniging dient steeds meer de spil in de wijk te worden en de samenwerking te zoeken met scholen en andere maatschappelijke organisaties. Maar verenigingen zijn nog te weinig bezig met hun veranderende rol in de maatschappij. Daarnaast zouden verenigingen meer kunnen nadenken over de toekomst. Wat is onze visie? Hoe gaan wij nieuwe leden aantrekken en ons aanbod inrichten? En: wat kan regionale samenwerking voor ons betekenen? Dat zijn vragen waar veel verenigingen, door een traditioneel ingericht bestuur en trage besluitvorming, op dit moment nog te weinig mee bezig zijn.

Blijf ondersteunen

Er ligt een taak voor de Atletiekunie en gemeenten om verenigingen hierbij te ondersteunen. Door de Atletiekunie zijn hier al stappen in gezet met programma's als Athletics Champs, Athletics Movements, opleiding van (jeugd)trainers en de ondersteuning van vereniging met betrekking tot visie en ledenwerving.

Nu is het tijd om ook eens met verenigingen in gesprek te gaan over hun maatschappelijke positie in de omgeving. Blijf met verenigingen in gesprek om erachter te komen wat de behoeften zijn, wat verenigingen zelf kunnen oppakken en waar meer ondersteuning nodig is. Daarbij zijn concrete acties en afspraken noodzakelijk. Verenigingen zullen op hun beurt actief de samenwerking moeten zoeken met andere verenigingen en maatschappelijke organisaties in de omgeving.

Blijven monitoren

Om zicht te houden op de voortgang en resultaten van de verschillende activiteiten rondom de realisatie van de maatschappelijke spin-off, is het belangrijk om de ontwikkelingen en resultaten hiervan ook de komende jaren te monitoren en te evalueren. Op die manier worden de effecten van de verschillende acties voor de lange termijn duidelijk en kan nog beter op resultaten en kwaliteit worden gestuurd.

5.2 Conclusies en advies rond de acht projecten

Schoolatletiek

Met Schoolatletiek zijn, ondanks dat niet alle doelstellingen geheel behaald zijn, erg veel kinderen bereikt. Daarnaast waardeerde ongeveer 80% van de ondervraagde kinderen het programma positief. En ook de geïnterviewde contactpersonen van de scholen waren positief. 41% van de meisjes die hebben deelgenomen aan Schoolatletiek willen op atletiek, tegenover 27% van de jongens. Dit zijn kinderen die nog geen lid zijn van een atletiekvereniging en een belangrijke doelgroep vormen voor verenigingen. De daadwerkelijke doorstroom van kinderen naar de atletiekvereniging blijft een uitdaging.

Doorstroom naar vereniging

Om de doorstroom naar de atletiekvereniging soepel te laten verlopen is de aanbeveling om atletieklessen op scholen te laten uitvoeren door trainers van de dichtstbijzijnde atletiekvereniging. Om dit te bewerkstelligen, is voorafgaand aan de uitvoering van het traject afstemming met verenigingen nodig. Het advies aan gemeenten en sportbonden luidt dan ook, ga zo snel mogelijk met verenigingen in gesprek over de wederzijdse verwachtingen en maak concrete afspraken over acties en taakverdeling. In Amsterdam heeft dit geleid tot een grotere ledentoeename bij zowel pupillen als junioren.

Athletics School Champs

Er zijn 8.206 kinderen bereikt met Athletics School Champs en de Amsterdamse Scholenkampioenschappen Atletiek. Praktische belemmeringen waren de logistieke uitdagingen, de Ramadan en het later dan gepland sturen van de uitnodigingen. 95% van de bevroegde kinderen beoordeelde de Schooltoernooien positief. Kinderen die lid zijn van een sportvereniging vonden de sport en het programma over het algemeen leuker dan kinderen die geen lid zijn van een sportvereniging. Daarnaast is er een

verband gevonden tussen het lidmaatschap van een sportvereniging en de wens om op atletiek te willen. Van de kinderen die geen lid zijn van een sportvereniging wil 40% op atletiek tegen 28% van de kinderen die al lid zijn van een sportvereniging. Verder is er een structurele samenwerking tot stand gekomen met de Johan Cruyff Foundation via de inzet van Schoolplein 14.

Randvoorwaarden en communicatie

Aanbeveling is om bij het opstellen van de doelstelling omtrent bereik van het aantal kinderen rekening te houden met logistieke capaciteit, bereikbaarheid van een locatie en eventueel andere concurrerende evenementen of gebeurtenissen. Ook zal er nog beter nagedacht moeten worden over de manier waarop scholen worden uitgenodigd, en met hen wordt gecommuniceerd. Scholen buiten Amsterdam zijn nu onvoldoende bereikt. Ondanks het feit dat de verantwoordelijkheid van het project is gesplitst (binnen en buiten Amsterdam) of dat er sprake is van aparte, afgebakende projecten (Schoolatletiek en Schooltoernooien), moet er voldoende afstemming in de communicatie bestaan en dienen de verschillende activiteiten / projecten zoveel mogelijk met elkaar te worden verbonden. Schoolatletiek en Schooltoernooien richten zich op dezelfde doelgroep. Toch hebben de scholen buiten Amsterdam die deelnamen aan Schoolatletiek niet deelgenomen aan de Schooltoernooien. Het wordt aanbevolen om in het projectteam dat verantwoordelijk is voor de spin-off de verantwoordelijkheid voor de communicatie duidelijk bij iemand te beleggen, zeker daar waar sprake is van het werven van deelnemers aan activiteiten.

Verenigingsactiviteiten

Er zijn inmiddels 141 verenigingsambassadeurs actief in Nederland. Daarnaast zijn er in 19 van de 24 regio's regionale coördinatoren aangesteld; in vijf regio's is de functie vacant en wordt momenteel geworven. 46% van de ambassadeurs is het gelukt om leden enthousiast te maken voor de EK Atletiek 2016. Het is slechts 10% van de verenigingen volgens ambassadeurs gelukt om niet-leden enthousiast te maken voor atletiek. 49% van de ambassadeurs is van mening dat zijn / haar atletiekvereniging voldoende betrokken was bij de EK Atletiek 2016.

Landelijk is het aantal pupillen tussen 2012 en 2015 met 21% gegroeid naar 18.521 leden. Ook het aantal junioren is toegenomen, namelijk met 11%. Mede als gevolg van de extra inzet vanuit het Sportstimuleringsprogramma Atletiek is het aantal pupillen in Amsterdam met 48% gegroeid naar 1.002 leden. Het aantal junioren is met 32% toegenomen naar 813. Dit aantal zal naar verwachting nog verder toenemen, omdat het effect van de EK Atletiek en de side-events nog door zal werken.

Verenigingen (blijven) ondersteunen

Er bestaan grote verschillen tussen verenigingen met betrekking tot betrokkenheid bij de EK, de inspanningen om leden te werven en de moeite die wordt gedaan om leden te behouden. Verenigingen zouden meer oog kunnen hebben voor de mogelijkheden die een groot sportevenement biedt. De Atletiekunie en gemeenten kunnen verenigingen ondersteunen bij het opzetten van activiteiten, door het leveren van standaard (communicatie)pakketten, het faciliteren van contacten met scholen en door in een

eerder stadium met verenigingen om de tafel te gaan en duidelijke afspraken te maken. Er is een goede start gemaakt door de Atletiekunie met de ondersteuning bij het werven van trainers en vrijwilligers. Dit moet de komende jaren worden voortgezet.

Aanbevolen wordt ook om verenigingen bij een volgend evenement nog beter te betrekken bij de activiteiten die rondom de EK worden georganiseerd. Ook is het zaak om verenigingen actief te ondersteunen bij het organiseren van eigen activiteiten. Bijvoorbeeld door het aanbieden van een kant-en-klaar aanbod dat binnen de vereniging kan worden ingezet. Een aanbeveling voor atletiekverenigingen is dat zij voorafgaand aan het evenement lokaal of regionaal de handen ineen moeten slaan. Zo kunnen verenigingen de krachten bundelen op het gebied van promotie / communicatie en de organisatie van activiteiten. Als er tijdens een evenement wordt samengewerkt, vinden verenigingen elkaar na het evenement ook gemakkelijker.

Brooks 10K Champions Run

Het aantal aanmeldingen voor de Brooks 10K Champions Run viel tegen. Er werden 20.000 deelnemers verwacht, maar de run telde uiteindelijk 14.031 inschrijvingen, 12.279 starters en 12.017 finishers. Mogelijke oorzaken zijn: deelname te duur, te late start van communicatie en te weinig benadrukt dat het parcours dwars door Amsterdam liep. Deze laatste mogelijke oorzaak is belangrijk, omdat uit onderzoek blijkt dat de belangrijkste motivatie om deel te nemen aan de run de route door de Amsterdamse binnenstad was. Ook het aantal aanmeldingen voor het voorbereidingsprogramma van de run viel tegen: het aantal deelnemers bleef steken bij 95.

95% vond de Brooks 10K Champions Run (heel erg) leuk. Daarnaast was 94% van de deelnemers aan het voorbereidingsprogramma hier (zeer) tevreden over. Een derde van de deelnemers aan de run is al lid van een atletiekvereniging of loopgroep. Van de overige groep is 11% zeker of waarschijnlijk van plan om lid te worden van een atletiekvereniging of loopgroep, 27% weet het nog niet en 63% waarschijnlijk niet.

Aandacht voor een follow-up

Deelnemers aan een run zijn een potentiële doelgroep voor atletiekverenigingen. Zo'n run is dan ook een mooie kans om nieuwe leden te werven. Maar omdat de stichting heeft gekozen om de organisatie in handen te leggen van een commerciële partij en er geen duidelijke afspraken zijn gemaakt over de registratie van de deelnemers, beschikken de Atletiekunie en gemeente Amsterdam niet over de gegevens van deze groep. Hierdoor wordt er geen vervolg gegeven aan het project, wat een gemiste kans is. Aanbeveling is om bij een volgend evenement ofwel het project te laten uitvoeren door de bond of een gemeente, ofwel betere afspraken te maken over de gegevens van deelnemers en eventuele vervolgtacties.

Kennisdeling

Verenigingen beseffen goed dat er een tekort aan jeugdtrainers is. Zowel verenigingen als de Atletiekunie zetten zich actief in om dit 'probleem' op te lossen. Zij proberen door het organiseren van activiteiten voor

hun vrijwilligers en hun leden en door het aanbieden van uitdagende trainingen met goed geschoolde trainers, hun huidige leden te behouden en nieuwe leden te werven. Ook werven zij nieuwe trainers met behulp van Athletics Champs, het programma dat de Atletiekunie heeft ontwikkeld. Daarnaast zijn er tussen 2012 en 2016 ruim 300 trainers opgeleid tot (kindgerichte) jeugdathletiektrainer. Op ruim 20 locaties hebben die opleidingen plaatsgevonden. In totaal hebben 325 docenten Lichamelijke opvoeding een opleiding 'kindgerichte atletiek' gehad. Ook zijn er voorafgaand aan en tijdens de EK succesvolle bijeenkomsten georganiseerd, waaronder het Young Leaders Forum.

Lijn voortzetten

Er is een goede stap gezet in het opleiden en werven van (jeugd)trainers. Deze lijn zal ook de komende jaren moeten worden voortgezet. Daarnaast verdient het aanbeveling om de kwaliteit van de opleidingen en de mate waarin het verenigingen lukt om kwalitatief goede trainers te werven en te behouden, te blijven monitoren en waar nodig bij te sturen.

International Para Athletics Challenge

De integratie van de paralympische onderdelen in het reguliere sportprogramma heeft de zichtbaarheid van deze onderdelen vergroot, een belangrijke factor voor de integratie van de gehandicaptensport. Daarnaast heeft de gemeente Amsterdam zich actief ingezet voor de toegankelijkheid van de atletieksport voor mensen met een beperking. Hierdoor is het aantal plaatsen in Amsterdam waar atletiek kan worden beoefend de afgelopen jaren sterk gegroeid. De gemeente had wel graag meer IPAC onderdelen in de side-events terug zien komen. Nu is IPAC volgens de gemeente nog te veel alleen aan het hoofdevenement gekoppeld en te weinig aan het stimuleren van de nog niet bewegende doelgroep via het breedtesportprogramma.

IPAC en breedtesport in heel Nederland

Aanbeveling is dat de integratie van de IPAC-onderdelen zich bij een volgend sportevenement niet alleen richt op het evenement zelf, maar ook op de breedtesport. Bijvoorbeeld door het organiseren van een gehandicaptenrun. Daarnaast zouden de Atletiekunie en gemeente Amsterdam de handen ineen kunnen slaan om andere gemeenten en atletiekverenigingen te stimuleren meer inspanningen te leveren voor de gehandicaptensport, zodat het aantal plekken waar mensen met een beperking atletiek kunnen beoefenen de komende jaren groeit.

Daily Runs

Het was de bedoeling dat er elke dag een run plaats zou vinden. Maar omdat er geen duidelijke afspraken zijn gemaakt over welke runs zouden plaatsvinden, werd de organisatie ervan te vrijblijvend. Vanwege tegenvallende inschrijvingen voor de Brooks 10K verdwenen de andere runs hierdoor al snel naar de achtergrond.

Minder vrijblijvendheid en duidelijke partijen

Aanbeveling is om in een beginstadium actiever op zoek te gaan naar de juiste partijen om de run te organiseren. Zorg ervoor dat de vrijblijvendheid niet te groot wordt naarmate het hoofdevenement dichterbij komt. De kans is dan groot dat tijd opgaat aan andere zaken. Zorg er daarnaast voor dat er meetbare doelstellingen worden opgesteld en dat er een duidelijk uit te voeren activiteit wordt gekoppeld aan deze doelstelling. 'Hoe gaan we ervoor zorgen dat mensen die aan de run deelnemen zich meer gaan interesseren voor de loopsport?' En: 'Welke vervolgacties koppelen we hieraan?'

Museumplein

De activiteiten op het Museumplein hebben bijgedragen aan de zichtbaarheid van de atletieksport. Gesteld kan worden dat door deze activiteiten mensen zijn bereikt die normaal gesproken geen kaartje zouden kopen voor het Olympisch Stadion. Of mensen ook daadwerkelijk enthousiast zijn geworden over de atletieksport, is niet gemeten.

Jaarlijks terugkerend evenement

Aanbeveling is om verenigingen bij een soortgelijke activiteit in de toekomst te stimuleren om aanwezig te zijn bij de activiteiten. Met zo'n evenement kunnen verenigingen namelijk op laagdrempelige manier laten zien wat zij bieden. Daarnaast zouden verenigingen, de Atletiekunie en gemeente de handen ineen kunnen slaan om een jaarlijks terugkerend atletiekevenement te organiseren, toegankelijk voor alle doelgroepen.

5.3 En nu verder

De periode na de EK is voor de maatschappelijke spin-off minstens even belangrijk als de periode voor en tijdens de EK. Het is goed dat de projecten uit het spin-off programma waar dat mogelijk is worden voortgezet.

- 🕒 Aanbeveling voor gemeente Amsterdam is door te gaan met het sportstimuleringsprogramma Atletiek en extra aandacht te besteden aan de inpassing van atletiekevenementen in de schoolprogramma's. Ook is het belangrijk dat de inzet van combinatiefunctionarissen wordt geëvalueerd, zodat waar nodig kan worden bijgestuurd. Houd als gemeente daarnaast een vinger aan de pols bij verenigingen wat betreft de ledenwerving en ledenbehoud en de kwaliteit van trainers en trainingen.
- 🕒 Aanbeveling voor de Atletiekunie is om door te gaan met de ondersteuning van vereniging op het gebied van visie en opleiding. Blijf ook in gesprek met verenigingen over hun positie in de samenleving. Het wordt voor verenigingen, met steeds nieuwe doelgroepen die aankloppen, belangrijker om de krachten te bundelen; samenwerking tussen verenigingen onderling, maar met maatschappelijke organisaties in de omgeving.
- 🕒 Een aanbeveling voor alle partijen: ga met elkaar om de tafel en blijf met elkaar communiceren. Samen sta je sterker.

Tien tips voor de voorbereiding van succesvolle *side-events*

Tip 1: Start ruim op tijd met de voorbereiding

Ruim van te voren beginnen met het maken van een plan van aanpak vergroot de kans dat doelstellingen daadwerkelijk worden behaald. Zo is er voldoende tijd om de organisatie in te richten en samenwerkingspartners te betrekken.

Tip 2: Zorg voor een goede verbinding tussen hoofd- en *side-events*

Een goede verbinding tussen hoofd- en *side-events* ontstaat door in de voorbereiding van de bid contact te leggen met beoogde samenwerkingspartners voor *side-events*. Zo wordt in een vroeg stadium duidelijk hoe partijen elkaar kunnen versterken in de planvorming, de voorbereiding en tijdens de uitvoering.

Tip 3: Bepaal van tevoren de doelstelling en de doelgroep(en)

Een duidelijke keuze en focus voor de doelstelling en doelgroep(en) - en daarmee de *side-events* en de aanpak - vergroot de kans op het genereren van maatschappelijke *spin-off*. Het vergroot ook de mogelijkheid om de effectiviteit van de *side-events* in kaart te brengen.

Tip 4: Betrek relevante partners tijdig bij de uitwerking

Reserveer tussen de planfase en de uitvoering ook tijd voor een gezamenlijke voorbereiding van de extra activiteiten. Zo is er tijd om aan elkaar te wennen en een goede werkwijze en taakverdeling af te spreken, passend bij ieders kennis en ervaring.

Tip 5: Zorg voor een goede communicatiestrategie

Het agenderen van maatschappelijke *spin-off* bij de eigen organisatie maar ook bij andere partners vraagt om een aantal zorgvuldig te nemen stappen. Een communicatieplan kan duidelijkheid scheppen wie in welke fase betrokken moet worden op welke manier. In het communicatieplan is idealiter ook aandacht voor de link tussen de *side-events* en het hoofdevenement gedurende de hele looptijd van de activiteiten.

Tip 6: Besteed voldoende aandacht aan het betrekken van vrijwilligers

Vrijwilligers zijn onmisbaar voor de organisatie en uitvoering van het evenement. Het opstellen van duidelijke profielen en taakomschrijvingen helpt om vrijwilligers te koppelen aan taken die goed bij ze passen. Zo is de kans groter dat vrijwilligerstaken bijdragen aan de ontwikkeling van de vrijwilligers. Het is ook van belang om een manier te vinden om in contact te blijven met vrijwilligers in de periode tussen (terugkerende) evenementen.

Tip 7: Bepaal vooraf welke gegevens geregistreerd moeten worden

In het plan van aanpak staan de doelstellingen voor de *side-events*. Om die vervolgens te meten is een passend monitoringinstrument nodig met indicatoren die de effecten zichtbaar maken. Inzicht in het bereik en het effect van de *side-events* is zinvol of noodzakelijk voor verantwoording richting subsidiegevers en sponsors, maar ook voor de eigen organisatie. Zo kunnen gefundeerde keuzes gemaakt worden om bepaalde aanpakken of onderdelen van *side-events* al dan niet voort te zetten of door te ontwikkelen.

Tip 8: Stuur tussentijds bij als doelstellingen niet gehaald worden

De praktijk is weerbarstig en indien nodig moeten doelstellingen worden bijgesteld. In geval van bijstelling van doelstellingen moet ook gekeken worden naar eventuele bijstelling van de monitoring.

Tip 9: Borg de kennis en ervaring die opgedaan worden binnen de organisatie

De organisatie van het evenement en de *side-events* levert kennis en ervaring over wat werkt en niet werkt. Door die kennis en ervaring te borgen, wordt voorkomen dat volgende organisatieteams het wiel opnieuw moeten uitvinden. Ondersteuning voor manieren waarop dit kan worden gedaan staat onder andere in de Modelaanpak Evenementen.

Tip 10: Zorg voor terugkoppeling naar doelgroep, vrijwilligers en partners

Nazorg na afloop van een evenement is van groot belang voor maximale maatschappelijke *spin-off*. Idealiter staan in het plan van aanpak al de stappen richting doelgroep, vrijwilligers en partners na afloop van het evenement.

Bron: Meer halen uit sportevenementen – brochure over maatschappelijke spin-off, DSP-groep BV, mei 2012

DSP-groep BV
Van Diemenstraat 374
1013 CR Amsterdam
+31 (0)20 625 75 37

dsp@dsp-groep.nl
KvK 33176766
www.dsp-groep.nl

DSP-groep is een onafhankelijk bureau voor onderzoek, advies en management, gevestigd aan de IJ-oeveren in Amsterdam. Sinds de oprichting van het bureau in 1984 werken wij veelvuldig in opdracht van de overheid (ministeries, provincies en gemeenten), maar ook voor maatschappelijke organisaties op landelijk, regionaal of lokaal niveau. Het bureau bestaat uit 40 medewerkers en een groot aantal freelancers.

Dienstverlening

Onze inzet is vooral gericht op het ondersteunen van opdrachtgevers bij het aanpakken van complexe beleidsvraagstukken binnen de samenleving. We richten ons daarbij met name op de sociale, ruimtelijke of bestuurlijke kanten van zo'n vraagstuk. In dit kader kunnen we bijvoorbeeld een onderzoek doen, een registratie- of monitorsysteem ontwikkelen, een advies uitbrengen, een beleidsvisie voorbereiden, een plan toetsen of (tijdelijk) het management van een project of organisatie voeren.

Expertise

Onze focus richt zich met name op de sociale, ruimtelijke of bestuurlijke kanten van een vraagstuk. Wij hebben o.a. expertise op het gebied van transitie in het sociaal domein, kwetsbare groepen in de samenleving, openbare orde & veiligheid, wonen, jeugd, sport & cultuur.

Meer weten?

Neem vrijblijvend contact met ons op voor meer informatie of om een afspraak te maken. Bezoek onze website www.dsp-groep.nl voor onze projecten, publicaties en opdrachtgevers.

DSP-groep is ISO 9001:2008 (kwaliteitsmanagement) en 4001:2004 (duurzaamheid) gecertificeerd en aangesloten bij VBO en OOA.

